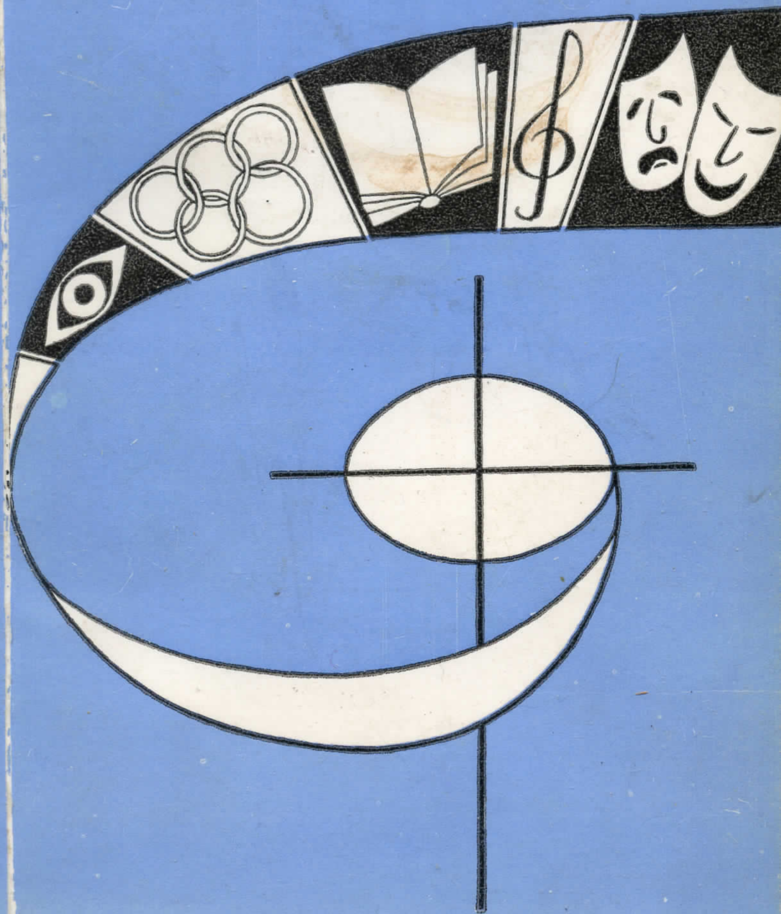
GLASOVI PREDVODNIKA II

GLASOVI PREDVODNIKA II.

Naslovnu stranicu izradio: Kažimir Hraste, Omiš

FRA MARIO JURIŠIĆ

GLASOVI PREDVODNIKA II

(SUVREMENI ŠPORTAŠI, PJEVAČI, KNJIŽEVNICI, GLUMCI, ZNANSTVENICI... O BOGU, VJERI, KRISTU, KRŠĆANSTVU, MOLITVI, PAPI, MISIJAMA...)

OMIŠ, 1980.

S dopuštenjem starijih
Izdavač: Franjevački samostan, Omiš
Odgovara: Fra Mario Jurišić, 58310 Omiš
Tisak: »Biokovo« Metković

Neka umjesto uvoda u drugi dio knjige »Glasovi predvodnika«, bude poruka Drugoga Vatikanskog sabora umjetnicima svijeta:

»A sada svima vama, umjetnici, vama koji ste oduzeti ljepotom i koji za nju radite, vama pjesnici i književnici, slikari, kipari, graditelji, glazbenici, ljudi kazališta i filma... svima vama koncilska Crkva preko nas govori: ako ste prijatelji istinske umjetnosti i naši ste prijatelji.

Crkva je odavno sklopila savez s vama. Vi ste podigli i ukrasili njezine hramove, proslavili njezine dogme, obogatili njezinu liturgiju. Viste joj pomogli da svoju božansku poruku pretoči u likove, oblike, da ono što je nevidljivo približi shvaćanju.

Danas kao i jučer Crkva vas treba i obraća se k vama. Ona vam preko nas poručuje: ne dopustite da se prekine naš plodni savez. Ne odbijajte da svoj talenat stavite u službu božanske istine. Ne zatvarajte svoj duh dahu Duha Svetoga.

Svijetu u kojem živite potrebna je ljepota, da ga ne pokrije mrak očajanja. Ljepota kao i istina, to je ono što razveseljuje ljudsko srce, to je dragocjeno voće koje se opire zubu vremena koje spaja pokoljenja u zajedničkom udivljenju. I to biva po vašim rukama..

Neka te ruke budu čiste i nesebične! Znajte da ste čuvari ljepote u svijetu. Neka vas to očuva od robovanja prolaznim i bezvrijednim ukusima. Neka vas oslobodi od napasti da tražite čuda i nedolične načine izražavanja.

Budite uvijek i svuda dostojni svog ideala, i bit ćete dostojni Crkve koja vam danas upućuje svoju poruku prijateljstva, spasenja, milosti i blagoslova.!«

Omiš, Gospa Karmelska, 1980.

Pisac

ŠPORT

»Bog je htio da budem nogometaš. Ja sam volja Gospodinova. Njegovoj neizmjernoj dobroti zahvaljujem za taj izuzetan dar. Nogomet nije prva stvar ovoga svijeta. Ali, nogomet je moj život. A zar On, Svevišnji, nije vladar našega života. I ono što jesam Pele, Njegova je milost.

... Čvrsto vjerujem i riječju i djelom. Kad mi se pruži i najmanja prilika, ja sam na sv. Misi, u hramu Božjem.

... Uvijek mislim na Boga. I onda kad mislim na oca, na majku, na Rosmary, moju suprugu, na Christinu, naše dijete. Molim se da ih čuva i da im bude na pomoći.

Mislim na Boga i molim za njegov zagovor i onda kad izlazim na igralište. Molim ga da mi dade snage da izvršim svoju dužnost prema klubu, prema suigračima; molim, da mi dade snage da podnesem smireno zle namjere i nešportske nasrtaje protivnika.

Možda ako me netko »kosi« u desetinki sekunde ili tisućinki, podsvjesno rodi se pomisao na uzvrat. Ali onda križ, koji nosim oko vrata, kao da me svojim trenutačnim odsjajem podsjeti da sam Njemu, Bogu, zahvalan za sve što imam i njemu prepuštam da mi sudi. Nekad i ja vičem, protestiram, tražim pomoć... ali se uvijek kajem, zbog istupa koje mi Bog zabranjuje.

Mnogi ljudi misle da Bog ne posotoji, a ja sam uvjeren da on jest.«

(Edison de Nascimento - Pele, »kralj« svjetskog nogometa)

§ § §

»Često pomažem starijim ljudima koji su napušteni po kojekakvim mjestima.. Neki su i nogometaši vidjeli, da je lijepo i ljudski davati onima koji nemaju ni ljubavi ni novca.

Ja sam uvjereni kršćanin. Od svoga djetinjstva idem u crkvu. Jedan od najzaslužnijih ljudi što sam postao human jest jedan svećenik iz Liverpoola. U početku ga nisam ozbiljno shvaćao, ali poslije sam došao na sve što mi je govorio. Umro je godinu dana prije mog odlaska u Njemačku. Bio je to za mene veliki udarac.

Kad mogu čitam vjersku literaturu. Moja je vjera čvrsta, jer su Bog i misao o Njemu stalno nazočni u mome životu. Ja se želim oženiti i znam s kim ću to ostvariti. Ja želim samo jednom izići pred oltar. Uvjeren sam i gotovo siguran, ako se ljudi dobro poznaju, da do bitnih promjena ne može doći, a manji se nesporazumi u braku uvijek lako izglade.

Svi nogometaši znaju za moju vjeru, ali i velika većina igrača također vjeruje. Kada se prije utakmice križamo nije to znak praznovjerja, već iskrena molitva Bogu da nam pomogne. Uostalom, svakome je u neku ruku lakše kad se prije utakmice. To je poslijednji i najvažniji trenutak koncentracije na utakmici.«

(K. Keegen, član nogometnog kluba HSV, najbolji igrač Evrope (1978., 1979.) i jedan od najboljih nogometaša svijeta)

o o o

»Ja sam dio svoje obitelji, a svi smo mi dio Providnosti Božje .. Ako razveselim svoju obitelj, razveselio sam Boga...

Ja nisam vjernik iz običaja. Svoju vjeru duboko proživljavam. Sv. Pismo najdraže mi je štivo. Stalno nosim Bibliju sa sobom. Bog je moj koordina-

tor, savjetnik, prijatelj, sugovornik. Ja mu se stalno povjeravam. I kad mi se dogodi nešto neugodno, zadovoljan sam jer znam da je to kazna za neku napravljenu nepravdu.«

(Sepp Maier, vratar njemačke nog. reprezentacije)

§ §
§

»Vjera moga oca očitovala se u njegovu čudorednom načinu života, u njegovoj želji da svima bude od pomoći, u njegovu slavljenju Boga. Ja sam želio biti njemu sličan, pa sam i ja te njegove navike želio prisvojiti kao svoje. Počeo sam i ja odlaziti na Misu, želio sam pomagati ljudima.«

(Manfred Kaltz, njemački nog. reprezentativac)

o o
o

»Kao dijete, koje još nema predispozicije za zrelo logičko razmišljanje, ja sam poput većine iz moje okoline išao u crkvu. Kasnije je nastupila neka praznina, a kada sam počeo razmišljati u pravom smislu te riječi, ponovno sam došao u crkvu, ali sada kao zreo i odlučan čovjek koji znade što radi.

U molitvi, čitanju Biblije, razgovorima sa svećenicima otkrio sam beskrajno mnogo ljepote i normalno je da sam i danas i uvijek član kršćanske obitelji. Kad kod sam imao vremena, odlazio sam na Misu. U crkvi ja sam običan čovjek izvan svih pompi koje me prate kad iz nje iziđem i tek se ondje osjećam pravim čovjekom onako od Boga datim. Moja žena je također istoga uvjerenja, a i moje troje djece odgajamo kao kršćane, jer biti kršćanin znači biti human čovjek. Iako je danas sve manje ovakvih kršćana ja sam optimist, jer i Krist nije imao puno sljedbenika u početku, ali ja mislim da smo mi danas upravo na početku jedne nove ere u povijesti ljudskog roda, na početku ponovnog traženja i nalaženja pravih vrijednosti. Ja vjerujem i u Boga i u ljude!«

(Franz Beckenbauer, njemački nogometaš i jedan od najvećih evropskih i svjetskih nogometnih imena)

§ §
§

»Za mene je križanje prije utakmice doživljaj i izraz vjere. Tada se osjetim jači, sigurniji u sebe, a čini mi se da su i drugi sigurniji u mene.

... Dobar vjernik treba ići na sv. Misu i podmirivati svoje obaveze prema svima s kojima živi.

... Mislim da su svi igrači naše momčadi vjernici. Ne znam koliko tko puta ide u crkvu, ali svi se križaju prije izlaska na teren. Oni koji se križaju, stvarno i vjeruju. Sjećam se Beckenbauera, kojega su mnogo puta zbog toga zadirkivali, no on bi kao uvijek odmahnuo rukom i radio po svome...«

(Karl-Heinz Rummenigge, nogometaš njemačke reprezentacije)

o o
o

»Majka mi je bila blaga i pravična žena. Bila je i velika vjernica i to je sigurno utjecalo na njezin stav prema životu. Nikada nikoga nije uvrijedila.

... Ja sam od majke naslijedio ljubav za vjeru, ali ne slijepu ljubav iza koje ne stoji ništa. Svoj stav ja provjeravam i potvrđujem već dvadeset i pet

godina, jer nakon svakog čina ja pred svojom vlastitom savješću želim provjeriti da li sam dobro postupio. Danas znam da mnogo dugujem svojem uvjerenju koje mi je dalo sigurnost i snagu.

... Poznata mi je tradicija štovanja sv. Ante. I moja zemlja ima nekoliko njegovih svetišta. Nisam sudjelovao u antunovskim procesijama. Obično idem u procesiju za Veliku Gospu.«

(Hans Krankl, nog. austrijski reprezentativac)

§ §
§

»Vjerujem u Boga. Praktični sam katolik i volim puno sv. Antuna. Njegovu sliku nosim u novčaniku kod slike svoje obitelji.«

(Eusebio, proslavljeni portugalski i evropski nogometaš)

o o
o

»Ja sam profesionalni diletant, to jest radim za ono za što sam plaćen, ali to radim s ljubavlju. Zahvalan sam Bogu što je tako.

... Praktični sam katolik, ali se smatram pomalo nemarnim vjernikom. Morao bih biti revniji.

... Prije utakmice molim. Tako se najbolje smirim. Mislim da je molitva najbolja psihička priprema, jer se čovjek u njoj pribere i ne osjeća onih pedesetak tisuća koji viču i koji žele jedino pobjedu. Ja sam nakon molitve imun na sve što se događa oko terena. Jedino na što mislim jest da što bolje branim, i to je sve.

... Ja ne znam što rade oni koji ne vjeruju, jer uglavnom svi moji suigrači jesu vjernici, i to stalno potvrđuju. Ne poznajem nikoga tko ne ide u crkvu.

... Moja vjera se očituje najviše u odgoju moje djece. Želim im dati osnove vjerskog odgoja, kakve sam i ja dobio. Bez znanja o vjeri, Kristu, Uskrsnuću ne može se dijete normalno razvijati. Bilo bi to siromaštvo duha. Crkva je bila uvijek ona koja je mišlju vodila mnoge narode naprijed, i ja joj vjerujem kao i moji preci, koji su stoljećima bili vezani uz Crkvu.

... Nije važno da papa nije Talijan. Važno je da ga ljudi poštuju i da on molitvom pomogne da svijet izađe iz kriza rata, gladi i ostalih zala. Ja vjerujem da će on u tome uspjeti.

Dobro je i da mnogo putuje. On je mnogima simbol mira i njegova putovanja rijedak su znak koji dopušta da i u ovim vremenima možemo sanjati o boljim danima.«

(Dino Zoof, vratar talijanske nogometne reprezentacije)

§ §
§

»Vjerujem da postoji Najviše Biće i da je to upravo naš Bog.«

(Sandrino Mazzola, slavni talijanski nogometni reprezentativac)

o o
o

»Prva saznanja stekao sam kod otaca franjevaca. Oni imaju još i danas najviše utjecaja u mom životu. U školi sam stekao mnogo prijatelja među profesorima, svećenicima, koji su mi do danas ostali vjerni.

Osim franjevaca i moji su roditelji jako utjecali na moj razvoj. Moja majka ne bi nikome ništa na žao učinila. Kad odrastete među takvim ljudima kao što su svećenici i roditelji koji vas uče

dobru, onda je to preduvjet da mentalno budete zdravi i gluhi za sve nepravednosti koje vam se pokušaju nametnuti.

Brzo ću se oženiti. Jedan od razloga su i djeca. Želio bih da ona imaju jedno normalno zanimanje. Iskreno govoreći ne bih želio da igraju nogomet. No, neka im Bog odredi ono što za njih bude primjerno. Meni je odredio da igram nogomet, i ja ću ga igrati. Njima — ne znam.

Nikada se ne bih služio nešportskim potezima. Oko namještanja ja nemam veze. Nisam primio ni liru mita da nekome pustim utakmicu. To što sam katolik svi moji protivnici žele iskoristiti protiv mene. Govore o dvostrukom moralu i još o koječemu, a ja ponavljam da bez dokaza nema krivnje. Moj ispovjednik mi je najbolji prijatelj. On može u svakom trenutku potvrditi što radim, jer mu se povjeravam ne samo za vrijeme ispovijedi. Uostalom, moj katolički moral mi ne dozvoljava da se nečasno vladam. Ne postoji ništa što može nadoknaditi loš glas, ako ga se stekne. Pravda mora pobijediti.«

(Paolo Rossi, najpopularniji igrač Italije)

§ §
§

»Jer su moji igrači najviše vezani nedjeljom za loptu, zatražio sam od nadležnih crkvenih vlasti dopuštenje da nedjeljnu dužnost slušanja sv. Mise možemo zamijeniti subotom. Tako ja i moji nogometaši možemo zajednički slušati Misu subotom poslije podne. Velika je to stvar, kad prije nastupa imaš u Nekoga povjerenja.«

(Helenio Herera, poznati svjetski nogometni trener)

»Gospode, daj da igram fer. Neka naša igra bude dobra u tvojim očima.

Daj, da čitav naš život bude fer-igra ugodna Tebi i braći ljudima.

Molimo Tvoju pomoć da ovu igru dobijemo, a osobito od Tebe molimo milost da dobijemo igru života.«

(Molitva mladih kršćana iz Ghane prije igre s egipatskom reprezentacijom)

* *
*

»U Njemačkoj gdje sam radio igrači više iskazuju svoju religioznost. I oni najistaknutiji idu u crkvu i mole se Bogu. A što se mene tiče ja sam katolik, Hrvat, Zagrepčanin iz Tkalčićeve ulice. Mi smo išli u crkvu na Kaptol svake nedjelje u pola devet. To su drage uspomene iz djetinjstva. I svojoj djeci u Njemačkoj pružio sam takav odgoj . .

. . . Eh, dok sam bio klinac, igrao sam u momčadi koji su vodili oni redovnici na Knežiji — salezijanci.«

(Zlatko Čajkovski, veliko ime našega i evropskog nogometa)

x x
x

»Nitko nema mir kao mi koji vjerujemo. Sam je Isus Krist rekao: Mir ostavljam vama. Taj se mir odražava u svemu. Vjerujemo da spasenje počinje u ovom životu, a nastavlja se poslije. Tegobe i nevolje tijekom života normalna su pojava, ako ih spremno prihvaćamo, a zato i jesmo ovdje da ih sve iskušamo.

. . . Ja sam imao dva pitanja. Prvo je bilo: da li postoji Bog? Kad sam se uvjerio da postoji, postavio sam drugo pitanje: što treba raditi da bih

posjedovao najveći dar vječnog života. Ključ zato jest upoznati Boga osobno. Zadovoljan sam što imam puno pravo da doznam sve što mogu podnijeti, to jest što mogu od Boga dobiti, svjedočanstvo o svojim stvarima i stvarno uživati plodove Duha Svetoga.

... Naša je najveća prednost što imamo na zemlji istu Crkvu koja je postojala i za Isusa Krista s apostolima, prorocima i darom Duha Svetoga i svima što slijede taj dar.«

(Krešimir Ćosić, košarkaš naše reprezentacije i selekcije Evrope)

8 8
8

»Odgojen sam religiozno. Možda mojoj mami neće biti drago, kako ću se sada izraziti, ali smatram da i dalje ostajem religiozan kad kažem da vjerujem u ljubav. Ja ne želim potencirati pitanje svoga vjerovanja, ne želim naglašavati kako sam religiozan, time što bih izjavljivao da vjerujem u Boga. Ja vjerujem u Ljubav. Ako bi se to protivilo vjerovanju u Boga, ja bih morao reći da ne vjerujem u Boga.

... Ukoliko čovjek ovdje živeći mnogo daje ljudima, mislim da ima pravo reći, da nije pravedno da smrću sve prestane.

... Svećenik mora biti najnormalniji čovjek. Napetost među svećenstvom smatram nečim normalnim kao i kod ostalih ljudi.«

(Petar Skansi, bivši košarkaš »Jugoplastike« i državne reprezentacije)

»Ja se nisam u crkvi oženio zbog neke tradicije ili lijepih običaja, nego što u vjeri nalazim duhovni mir. Smatram da vjera daje snagu u teškim trenucima života i pruža odgovor na teška pitanja čovjekove sudbine.«

(Josip Đerđa, košarkaš »Zadra« i državne reprezentacije)

o o
o

»Nisam puno upoznat s radom i životom svećenika, pa mi je teško dati sud o tome. Doduše, imam tetu u časnim sestrama, pa ipak nešto znam.

Dakle, ako svećenik radi pošteno i onako kako misli, može samo doprinijeti društvu. Držim, da ako bi ijedno zvanje moralo odisati ljuskošću i dobrotom u društvu, to bi trebalo biti svećeničko.«

(Rato Tvrdić, veliki as naše košarke)

§ §
§

»Oko podne pričini mi se, da kroz udarce vjetra čujem ljudski glas. Nekoliko minuta kasnije nisam sumnjao da je to uistinu ljudski glas. Netko je gore. Netko je gore! Ali gdje? Na vrhuncu ili grebenu Hoernil? Povikah: Tko ste, gdje ste? Njihovi se glasovi izgubiše i sve posta kao prije...

Evo me iznova sam sa svojim umorom. Napori ovih dana i rijetki zrak otežaše moju naprtnjaču, koja je teška poput olova. Čini mi se da sam biblijska osoba, osuđen da se vječno penje zbog svojih grijeha.

Oko tri sata poslije podne — jedva pedeset metara do vrhunca — ukaza mi se križ. U suncu što ga je obasjavalo činio mi se ražaren. Svjetlo koje

je iz njega probijalo zabliještilo me je. To je nešto nadstvarno, čudesno poput svetačke aureole. Avioni koji su me do sada zaglušivali bukom svojih motora kao da su naslutili da se nešto dogodilo. Kao da se zastidješe, udaljiše se i ostaviše me sama.

A onda kao hipnotiziran, pružim ruku prema križu, dok nisam osjetio sasvim na svojim grudima njegovo metalno tijelo. Padam na koljena i u šutnji plačem.«

(Walter Bonatti, Talijan, jedan od najvećih alpinista svijeta, osvajač Matterhorna)

* *
*

»Ne nosim na vratu nikakvu amajliju, koja bi mi donosila sreću, kao što to rade mnogi športaši. Ja imam samo vjeru u Boga.«

(Jean Saubert, američka skijašica u veleslalomu)

x x
x

»Ja molim ujutro i navečer. Prije i poslije natjecanja... Za mene je Krist Bog. Kad kažem da razgovaram s Bogom, to se uvijek odnosi na Krista. On je stvarno biće. Ja vjerujem u Boga. Ja vjerujem da bez njega ne bih mogla postojati.

(Marielli Goitschel, olimpijska i svjetska pobjednica u skijanju)

8 8
8

»Moj je otac bio siromašan cipelar. Ja sam kao dječak ministrirao u crkvi. Moja me majka učila moliti. Moje omiljelo svagdašnje štivo jest Sv. Pismo, u kojem nalazim snagu da živim po glasu savjesti. Sve na svijetu prolazi, samo ne prolazi duhovna veza, koja nas spaja s Bogom. Nitko me na svijetu ne bi mogao udaljiti od Boga i molitve.«

(Milan Zatopek, »ljudska lokomotiva«, jedan od najboljih svjetskih atletičara)

o o
o

»Novinari koji put izvlače velike zaključke iz malih stvari. Mi športaši sa životom koji provodimo često dolazimo u situaciju da ne možemo nedjeljom na misu. Ja, kad god mogu, idem u crkvu. To vide novinari i odmah me nazivaju uvjerenom katolkinjom. Drago mi je što to zapažaju, ali mislim da sam katolkinja više po svom uvjerenju, negoli po vanjskom držanju. Ja mislim, na primjer, da je u životu isto tako važno misliti na druge, nešto učiniti za druge... Rekla bih da u mom životu ima vrlo važno mjesto ispit savjesti, pregled onoga što sam učinila, da li je to bilo dobro ili zlo.«

(Sara Simeoni, talijanska atletičarka i svjetska rekorderka u skoku u vis)

§ §
§

»Znak križa nije za mene običaj i tradicija, nego znak moje vjere. Ja vjerujem i zato činim znak te vjere svaki put prije utrke. On mi daje sigurnost, on me smiruje.«

— — —

»Ja sam katolik. Kad god mi prilike dopuštaju, idem na Misu i nastojim obavljati ostale kršćanske dužnosti. Međutim, kad sam na ovako velikim natjecanjima to mi je vrlo teško i skoro nemoguće.«

»Kršćanin sam i moram manje griješiti. Tu čovjek mora do kraja slijediti svoj stav.«

— — —

»Športaš mora biti uzor na atletskoj stazi, a i izvan nje. Mislim, da duhovni život, bar kod mene, pomaže u postizavanju športskih rezultata. Tako je kod mene, a za druge ne znam.«

— — —

»Papa Ivan Pavao II. je pravi čovjek. Mislim, da on može pomoći cijelom čovječanstvu.«

(Pietro Mennea, talijanski atletičar, svjetski rektorder na 200 m)

* *
*

»S godinama se mijenjam, ali je ono bitno ostalo u meni isto. To je Bog. Moja uzdanica i nada. No, vidjeli ste, da se prije svake utrke prekrstim. Nije to iz praznovjerja, nego iz zahvalnosti prema Bogu, koji mi je omogućio da uživam još jedanput, jer plivanje je za mene užitak. Gotovo sam vjerski fanatik.

... Moj je put do Boga jednostavan, pristupačan, divan, možda poznatiji od onog kojim svaki dan idem do bazena. Mislim da je takav za sve, jer je takav sâm Bog: jednostavan i milosrdan. Držim, da mi uvijek pomaže, a ja mu se stoga i obraćam.«

(Vella Calligaris, olimpijska i svjetska prvakinja u plivanju)

x x
x

»Za mene vjera znači ne činiti zlo, niti ga željeti nekome. Meni vjera ponavlja staru: ‚Memento mori'. Mislim da je to osnovno i toga se držim.

... Vjeronauk sam pohađala u osnovnoj školi i iz toga vremena imam najljepše uspomene. Tu sam nalazila zadovoljstvo i pravu dječju radost. U trenucima nastupa nekad osjećam tremu. Osjećam isto tako samoću i prazninu. Moram se povjeriti Nekom od koga očekujem pomoć. Za mene Bog jest i On mi daje moralnu podršku, koju pomalo sebi i sugeriram. Ta je moralna podrška za mene velika. Ne mogu to precizno sve izraziti, jer je riječ slaba za osjećaj.«

(Ana Boban, jedna od naših najboljih plivačica svih vremena)

8 8
8

»Krist je neprestano prisutan u mom čitavom životu. Duboko vjerujem u Njega, u Njegovu povijesnu opstojnost, u Njegovo božanstvo...

... On nije osoba koja se može uspoređivati s nekom drugom. Krist je Sin Božji i apsurdno je Njemu bilo koga stavljati uz bok. To je apsurdno!

... Ako bi bila potrebna moja slava koju sam stekao u športu, da ljudi upoznaju vjeru, ja sam spreman; ako bi moja ljubav za Isusa mogla biti korisna zato da se poveća ljubav prema ljudima, ja sam spreman na biciklu proći cijelom zemljom.«

— — —

»Poznam mnoge bicikliste koji su religiozni, ali to ne žele pokazati. Boje se da će ih proglasiti slabićima, ženama. Griješe. Upravo u današnje vrijeme treba mnogo moralne snage da netko bude religiozan, da se takvim prizna: treba biti u stalnoj polemici s određenim svijetom... U biciklizmu — to je šport u kojem treba često zazivati Božju pomoć — mnogi me gledaju kao čudaka zato što, došavši na cilj, tražim crkvu mjesto restorana. No, ni-

sam osamljen. Mislim, da mnogi dijele moj stav. Ja ga ne krijem. Vrlo sam ponosan na svoju vjeru.«

(Eddy Merckx, šampion svjetskog biciklizma)

o o
o

»I u športu Bog mora biti prvi poslužen. Vjerujem u njegovu pomoć i pomoć Njegove Majke.«

(Jean Brancart, veliki biciklistički as Francuske)

§ §
§

»Danas nisam prvak Bartoli nego sam mladi katolik, koji sam došao u Rim, da bolje upoznam smisao svoga života.«

(Gino Bartoli, veliki biciklistički as u govoru jednoj skupini pred Vatikanom)

* *
*

Veliki švedski i svjetski tenisač Bjorn Borg poslije pobjede nad Connorsom od 3 : 0 bacio je reket, kleknuo na koljena, sklopio ruke i digao pogled prema nebu.

Novinarki koja ga je zapitala, da li je u tom trenutku molio svjetski šampion je odgovorio:

»Bila je to zahvala za sve što sam u životu primio. Golemi je uspjeh u tome da nakon pobjede u Rimu, Parizu i Wimblendonu u jednom trenutku dospiješ na najviši vrh. I tada osjećaš potrebu da kažeš za to hvala. Ja sam to rekao Bogu. Nisam naročito religiozan, ali u odlučnim trenutcima ži-

vota osjećam da Bog jest i da me čuva. I danas posebno osjećam potrebu da me netko čuva, jer je teško postići uspjeh, a još je teže ustrajati na toj visini kamo sam se ja popeo.«

(Bjorn Borg, svjetski teniski šampion)

x x
x

»Kipić sv. Ante držim uza se 38 godina. Svako jutro stavljam ga ponovno u džep. On je moja prisilna uspomena, memento, kontrola, izvor zadovoljstva. On je potsjetnik da živim, da se živi svakog dana iznova, a umire samo jednom. On je moja utjeha, nada i pouzdanje... S njim sam maturirao, ulazio u športska borilišta, sveučilišne dvorane, laboratorije... S njim sam diplomirao, obišao bučne ulice Buenos Airesa i mirnoga Dovera, sjedio u društvu Pažana i Meksikanaca. S njim sam dočekivao ljude. Klonio se loših i pokvarenih.«

(Žarko Dolinar, dugogodišnji prvak naše zemlje u stolnom tenisu i 1955. vicešampion svijeta u Utrechtu)

8 8
8

»Djeci treba govoriti o nadi u budućnost. Djetinjstvo je jako važno. Ne smije se živjeti iz dana u dan i samo za sebe, jer je onda besmisleno. Djeca su ono za što treba živjeti. Možda u izgradnji pomogne i vjerska pouka koju dobivamo od roditelja. Ja sam išao na vjeronauk nekoliko godina. Čovjek mora stalno učiti da bi pravilno reagirao. Nužno je u sebi imati povjerenja i vjere.«

(Anton Stipančić, jedan od najboljih stolnotenisača svijeta)

»Ja sam od osam godina išla na vjeronauk... Jer sam mnogo naučila o vjeri, drago mi je kad mogu nekome objasniti ono što mu je u vezi s tim nepoznato. Slavonija je vrlo pobožan kraj... Stariji idu više u crkvu, jer imaju više vremena... Sjećam se ovogodišnjeg Božića kad smo bili u disko-clubu do jedanaest na Badnju večer, zatim smo pošli svi u crkvu na Ponoćku, a kasnije na korzo na čestitanje...

... U sjećanju su mi proljetne nedjelje, onako osunčane i narod koji hodi u crkvu... osjećala sam se vrlo čista nakon izlaska iz crkve, kao da krećem u novi život.

... Ima Krista i danas. Znam to iz osobnog iskustva da ima barem netko tko više voli podnijeti uvredu, nego vrijeđati druge. A takvi nas opominju da i mi budemo dobri.«

(Branka Batinić, naša stolnotenisačica)

o o
o

»Ljudi su po svojoj prirodi religiozni, neki vjeruju u Boga, neki u nešto svoje, ali vjeruju svi. Za sebe mogu kazati da vjerujem, ali nažalost nisam redoviti posjetilac crkvenih obreda, jer sam izuzetno zauzet. Čovjeku je pokatkad i krivo zbog toga, jer se boji kasnije moliti, da ta molitva ne bi izgledala kao traženje nečega od nekoga koga nisi dostojan. Moja obitelj, roditelji u prvom redu, vrlo su konsekventni vjernici. Znam i mnoge šahiste koji uvijek pale svijeću prije početka meča.«

(Viktor Korčnoj, šahist)

»Znam da nije moja jakost od mene, nego mi je poklonio Bog. Bog bi mogao dati moje sile ili moje zdravlje onome ili ovome, a ja sam ipak onaj kome je to On poklonio. Zato zahvaljujem Bogu, što mi je dao mogućnost da svoje boksačke sposobnosti stavim u službu drugih, posebno u korist bolesnika.«

(R. S. Robinson, am. bokser)

§ §
§

OLIMPIJADA U MOSKVI 1980.

Glavni grad, ne samo političko i ekonomsko središte, nego kulturno i športsko srce Sovjetskog Saveza, ugošćuje svijet u najljepšem izdanju. Dograđeni su novi športski objekti. A div s osam milijuna stanovnika na 878,7 četvornih kilometara ima 44 stadiona, 1400 dvorana, 1100 igrališta za odbojku, 800 za košarku, 400 nogometnih, 200 teniskih oaza, 170 terena za snježne športove, 36 bazena i čak 139 igrališta za hokej na ledu ili na travi. Sigurno niste znali da Moskva ima i 804 parka i još 720 zelenih površina, k tome, da se domaćini ponose da ne znaju za smog. Ponose i činjenicom da je još u 17. stoljeću ovdje osnovano rusko kazalište, 1755. sveučilište, da imaju 4400 knjižnica s 340 milijuna knjiga (najveća, Lenjinova knjižnica raspolaže sa 29 milijuna primjeraka na 247 jezika), da kroz 65 muzeja godišnje prođe 16 milijuna posjetilaca, da imaju 640 tisuća studenata. Metro (svaka stanica predstavlja posebno arhitektonsko rješenje) prevozi sedam milijuna putnika dnevno, u Moskvu sleti svakog dana 1300 aviona iz 90 država sa četiri kontinenta, uz dvije stotine domaćih linija...

N. B !

11. srpnja 1980. otvorena je i prva crkva u Sovjetskom Savezu nakon revolucije 1917. To je »Olimpijska kapelica« u kojoj su natjecatelji - kršćanski vjernici iz raznih Zemalja mogli priređivati svoja bogoslužja. Kapelica se nalazi u sklopu Kulturnog centra »Olimpijskog sela«. U sklopu istog Kulturnog centra nalazi se i židovska sinagoga i mali budistički hram.

* *
*

DVANAEST VELIČANSTVENIH

1. PELE (nogomet)	178 bodova
2. OWENS (atletika)	169 bodova
3. MERCKX (biciklizam)	99 bodova
4. NURMI (atletika)	92 bodova
5. SPITZ (plivanje)	75 bodova
6. BERG (tenis)	75 bodova
7. ZATOPEK (atletika)	65 bodova
8. COPPI (biciklizam)	60 bodova
9. MOHAMMAD ALI (boks)	53 bodova
10. ROBINSON (boks)	51 bodova
12. NICLAUS (golf)	49 bodova
12. JOE LUIS (boks)	44 bodova

NB! Dvadeset športskih komentara svjetskih listova izabralo je dvanaestoricu najvećih športaša ovoga stoljeća u zanimljivoj anketi redakcije pariškog »L' Equipe magazinea«. Svih dvanaest su religiozni, a neki imaju i izjave u rubrici »Športaši«.

PAPA PAVAO VI. O ŠPORTU

»Crkva se uvijek zanimala za napredak športa, jer je zainteresirana za skladni duhovni i tjelesni razvoj čovjeka. Ona povlađuje sve što ide za odgojem, jačanjem i razvijanjem ljudskog tijela, kako bi čovjek bio sposobniji za veće usavršavanje svoje osobnosti. Crkva poštuje ljudsko tijelo, jer je ono hram Božji koji će jednoga dana i uskrsnuti. Ona potiče športske djelatnosti koje olakšavaju sretni sklad između fizičkog razvoja i intelektualnog i moralnog odgoja. Jedini je uvjet da se čuva pravi poredak vrijednosti, intimnost obitelji, da šport ne ometa vršenje društvenih i vjerskih dužnosti. Šport je - dok je u granicama čovjeka - za njegov privatni i društveni život.«

(Papa Pavao VI. sudionicima I. međunarodnog kongresa za psihologiju športa)

— — —

»Radosni smo i zahvalni za vaš posjet. To nas sjeća našeg djetinjstva, kad smo upravo vatrenom zainteresiranošću pratili vijesti o utrkama.

Sretni smo i s još dva razloga što možemo prisustvovati tom vašem prolazu kroz Rim, a to je: prvo, da tako imamo priliku pokazati svoju simpatiju za sve športaše i kako cijenimo šport. Toliko puta je rečeno: Crkva gleda u športu gimnastiku udova i gimnastiku duha; vježbu za fizički odgoj i vježbu za moralni odgoj. Zato gleda sa simpatijom, odobrava i potiče na šport u njegovim raznim oblicima, a osobito u onom sistematskom, i

svih njegovih sila. Ali tako to čini i u onom natjecateljskom obliku, u vašem, koji zahtijeva snagu i riziko, ne samo dok se drži mjera i ne škodi samom cilju športa, zdravlju, neozljeđenosti i izvrsnosti fizičkog života.

Sve to zahtijeva da šport bude prožet principima i pravilima, koji mu daju snagu i plemenitost - kako to vi činite; i koja isključuju pretjeranosti rizika i strasti, bilo u atletama, bilo kod publike, koja ih gleda i koja egzaltira kod njihova natjecanja. Zato nam je to draže vaše biciklističko natjecanje, kojemu pripada među ostalima i ta zasluga što zna pobuditi neizmjerno oduševljenje i opet ga zadržati u stilu dobra građanskog odgoja.

Život je naprezanje, život je riziko, život je trka, život je nada prema meti, koja prelazi obično iskustvo, a koje samo duša nazrijeva, a vjera nam predstavlja. I vi kad ste došli Papi, izdižete možda i nesvjesno naše duše da idu k tom zadnjem smislu života, koji u vašem športskom naprezanju nalazi sjajnu sliku. Vi svojom prisutnošću izražavate želju, da biste bili sposobni i dostojni ne samo predstavljati, nego i postići onaj konačni cilj, koji je pravi i konačni cilj života.«

(Papa Pavao VI. sudionicima biciklističke trke Italije »Giro d' Italia« 31. V. 1964.)

— — —

»Naše se misli obraćaju brojnim atletama iz čitavog svijeta... Crkva koja nastavlja puninu Krista, Utjelovljene Božje Riječi, ima poslanje pri-

hvaćati, potvrđivati, uzdizati sve što u ljudskoj prirodi ima lijepa, skladna, uravnotežena i snažna. Ona ne odbacuje ništa što je ljudsko, sve nastoji preobraziti u raspjevanu sigurnost spasenja.

Šport nije tuđ Crkvi. Ona potiče na nj, blagoslivlje ga. Samo neka ne bude puka manifestacija tjelesne snage, neumjereno nadmetanje ili materijalni interes, neka postane sredstvo uzdizanja čovjeka.«

(Pavao VI. organizatorima i sudionicima olimpijskih igara u Tokiju 1964.)

— — —

»Pozdravljam inicijativu poticanja i jačanja u svim vozačima motornih vozila, dužnog osjećaja odgovornosti, poštovanja nepredvidivog značaja ljudskog života, svjesne kontrole i samodiscipline, koja bi, kad bi uvijek bila prisutna u umu i srcu, valjano pridonila smanjivanju zabrinjavajućeg porasta prometnih nesreća, uzroka neizmjernih žalosti i preteških šteta.«

(Papa Pavao VI. za dan automobilista, 1964.)

— — —

»Krist hodanjem tekućim elementom nije želio apostolima koji su sumnjali samo pokazati svoju čudesnu moć, nego upravo to da jest Sin Božji, gospodar svega što je stvoreno, a Njegova je Vijest da upravo od Boga dolazi i da joj treba vjerovati.

Ovim hodanjem po vodi Isus je pozvao svoje učenike da vjerom prihvate cijelu kršćansku objavu i da prionu nadnaravnoj stvarnosti, koja niti se vidi niti se može opipati, ali koja nije manje stvarna od ovoga prirodnog svijeta do kojega dolazimo vlastitim iskustvom.

Neka se ova slika Isusa koji hoda po vodi utisne u vaše pamćenje, neka vas ono podsjeća da duh mora gospodariti materijom, i tako neka vam javlja i na neki vas način pripravlja na uskrsnuće tijela, koji će materiju dovesti do punog procvata.«

(Papa Pavao VI. skijašima na vodi 1964.)

— — —

»Vrijednost planinarstva je ogromna. To je priprema na velike borbe života. To je preduvjet i predpostavka za velika osvajanja duha u svrhu ispunjavanja zadatka na koji nas poziva Gospodin.«

(Papa Pavao VI. alpinistima 1965.)

— — —

»Već od samog početka tih plemenitih natjecanja Crkva ih je uvijek pozdravljala. Nedavni Koncil nije propustio istaknuti vrijednost športskih aktivnosti koje pridonose održavanju dobre psihičke, individualne i kolektivne ravnoteže... U jednom razdijeljenom svijetu, u jednom uvijek ugroženom i ranjivom bratstvu vaš je skup poziv poslan svim

narodima: to vedro natjecanje može uspostaviti bratske odnose među ljudima svih država, svih nacija i različitih rasa... Sigurno svaka će se zemlja vatreno boriti za pobjedu, ali to će biti miroljubiva borba, bez mržnje i prezira. Još više, svatko će naučiti da drugome, iznad sukoba koji razdiru čovječanstvo, prizna vrijednost koju nije poznavao.«

(Papa Pavao VI. sudionicima olimpijskih zimskih igara u Grenoblu 1968.)

GLAZBA

»Kao kršćanina smrt me ne zabrinjava, niti me plaši, jer vjerujem da je Bog svima koji vjeruju u Isusa Krista dao vječni život. Vjerujem da je ono što se nalazi iza svršetka života mnogo bolje i mnogo vrijednije nego što je naš sadašnji zemaljski život.

Mislim da su svi darovi koji su mi dani darovani od Boga, te da bi ih trebalo staviti Njemu na raspolaganje i za Njega ih upotrijebiti.

Isus Krist jest najveći čovjek koji je ikad živio — živ je i danas i to živ u svakom pogledu. On je bio čovjek poput nas samo što nikad nije griješio. On je božanski Sin Božji. Njegov otac jest Bog. Kakve li osobe?

... Isus dolazi ljudima i mijenja njihove živote. Došao je i meni i promijenio me. Ne odjednom kao sv. Pavla, nego u razdoblju od nekoliko godina.

... Krist je Sin Božji. Ustao je od mrtvih. Nudi nam fantastične stvari: oproštenje grijeha, vječni život, besmrtnost. Činio je najveće stvari, ali nikada za sebe, nego za nas. Umro je za nas. On je stvarno neodoljiv: divna osoba, ljubezan, ali čist, moćan, ali blag, posve dobar!

... Strah me je kad bih jednog dana netko rekao: on sebe drži kršćaninom, a gledaj što je učinio. Teško bi mi bilo, kad bi se netko zbog mene odvratio od Boga.

... Molitva je neophodna. Ona je veza s Bogom. Više molim za druge nego za sebe. Uvijek molim noću, prije nego što legnem u krevet i u drugim prilikama. Molitva bi trebala biti stalna aktivnost kršćanina.«

(Cliff Richard, engleski i svjetski zabavni pjevač)

»Majka me naučila da vjerujem i da budem pošten. To nisam nikad zaboravio. U mojoj sobi stoji pergamena sa specijalnim blagoslovom Ivana XXIII. Tko god uđe u našu kuću odmah to vidi. Ako mu se to ne sviđa, neka ide odkuda je došao. Kad je umro Ivan XXIII. bilo mi je kao da sam izgubio oca.«

(Antonio Prieto, najpoznatiji zab. pjevač Južne Amerike)

o o
o

»Vjerujem u Boga. Moji su roditelji vjerovali da se obitelj u kojoj se zajednički moli ne može raspasti. Majka me čvrsto uvjerila da Bog sluša naše molitve, naročito kod male djece.«

(Perry Como, popularni američki pjevač)

* *
*

»Htio bih pjevati Evanđelje od jutra do večeri. Redovito idem u crkvu. Ako izostanem, nemam mira u duši. Kako ću se tek radovati u nebu, kad se već ovdje toliko radujem.«

(Andriano Celentano, slavni talijanski zab. pjevač)

x x
x

»Prožima me ideja o Bogu.«

(Georges Brassens, suvremeni francuski šansonjer)

»Najveći mi je bio doživljaj, kad sam smjela pjevati kod službe Božje u jednoj crkvi u Haarlemu. Ja sam vjerna katolikinja i vjera za mene znači mnogo.«

(Mireille Mathieu, francuska šansonjerka)

8 8
8

»Ja vjerujem u Boga. Trebalo je birati između besmislenog života, između toga da se pliva niz struju i Boga koji donosi izvjestan moral, izvjesno pravilo života i ja sam izabrao . . .

. . . Nastojim biti sve više čovjek. Ne samo zato što bih očekivao nagradu, ili se bojao kazne, ili se nadao nekoj dalekoj šansi. Ja naprosto vjerujem u Boga i to je tako. Kad ne bih vjerovao, ne bi se vrijedilo naprezati, ne bi imalo smisla nastojati da se iz vučemo iz ove prosječnosti.«

(Jacques Bertin, popularni francuski pjevač)

8 8
8

»Zaokuplja me problem religije, ne da mi mira. Držim da je to najznačajnija pojava naše epohe . . .
. . . Ja držim da je Bog posvuda.«

(Claude Nougaro, popularni francuski pjevač)

* *
*

»Kad pjevam Božju glazbu srce mi se napuni pouzdanjem. Svim svojim pjevanjem služim religiji. Svojim ritmom pjevam hvalu Gospodinu.

Skromne siromašne crkve — to su moje benzinske stanice. Kad ih ne bih na svome putu potražila i našla, brzo bih ostala prazna.«

(Mahaila Jackson, crna pjevačica »gospela«)

x x
x

»Bog se može poslužiti mojim glasom. Molio sam Isusa da me spasi. Isus je ušao u moj život. Poslije toga moj je život pošao novim smjerom. Primio sam novu silu. Bog je preda mnom otvorio vrata i naučio me drukčije uočavati stvari . . .«

(Jimmie Macdonald, crni pjevač duhovnih pjesama)

8 8
8

»Za mene je vjera nešto duboko, intimno . . . To je za mene smirenje, snaga, oslon. To je određena potreba za misticizmom koji leži u čovjeku . . . Za meni je kršćanstvo etika, dobrota, osjećaj zabrinutosti za drugoga . . .

Pričala sam djeci priče za Božić. To nam je uvijek bio najljepši blagdan. Napose je to doživljaj za djecu, pa im ga treba omogućavati. Treba stvoriti te divne trenutke svečanosti i ljubavi, jer to je ono što nam ostaje u sjećanju i grije nas.«

(Marijana Radev, oper. pjevačica)

* *
*

»Odgojena sam u religioznom duhu. Još kod bake odgajala sam se u vjeri u Boga, a to znači i u ljude oko sebe. Ja tu nemam kompleks. Promije-

nila se nisam. I uz ovakav život to je ostalo duboko u meni. I danas odlazim u crkvu, možda ne tako često, jer sam zauzeta onda kad su drugi slobodni, ali to ne znači da ne osjećam kao prije...

Za mene je najvažnije da se ljudi međusobno cijene, poštuju i daju svakome njegovo pravo, da zajednički ostvaruju dobro. A tako je i u vjeri. Tu je njezina veličina.«

(Ana Štefok, pjevačica)

x x
x

»Učenje vjeronauka je potrebna stvar. To spada u sektor općeg obrazovanja. Ako ne znate što je Misa, sjedit ćete na izvedbi »Misae solemnis« kao drvo.

... Kao dijete s užitkom sam dolazila u crkvu i kitila oltar cvijećem. Još ljepše je bilo penjati se u zvonik i zvoniti... Imam veoma lijepe uspomene na moje srednjoškolske profesore iz vjeronauka...

... Vjera je u djetinjstvu emotivna, a kasnije se razvija razumski. S Biblijom u ruci na Sinaju i na Mojsijevu brdu izgledalo mi je kao da je vrijeme stalo.«

(Melita Lorković, hrvatska pijanistica)

8 8
8

»U djetinjstvu sam vjerski odgajana. Sve što smo tada naučili, ako su prave vrijednosti, ostaje u životu. Kad smo se preselile u Mikleuš, još u djetinjstvu, koncem rata, onda nije bilo katoličke crkve a pravoslavna nam je bila preko puta. Ja sam nedjeljom išla na Misu u tu crkvu...«

(Vera Svoboda, pjevačica narodnih popijevki)

»... Stanovali smo blizu Kvaternikova trga. Imali smo veliki balkon i ja sam s balkona popevala, ‚Ave Maria' od Gounoda...

Išao sam godinama na vjeronauk u Remete kod pok. Rusanu. Išao sam i u crkvu. Međutim, izgleda da nisam susreo čovjeka, s kojim bih o svemu tome ozbiljno razgovarao...«

Njegova žena Vesna koja nije katolkinja veli: »Ja se ne razumijem u vjeru, jer u tome nisam bila odgojena. Možda mi je u izvjesnim trenutcima i situacijama i krivo. Ali za mene je nešto lijepo što me je on naučio: kad je čovjeku teško, kad nema prijatelja — jer ima jako malo pravog prijateljstva — onda je zaista lijepo otići u to što se zove hram Božji, u crkvu i ne sresti apsolutno nikoga. Ja se ne bih znala ispovjediti, ali ja samo stojim pred onim oltarom, u onoj divnoj tišini i ispovijedam se. Onda se zaista osjećam lakše, izlazim vani čista...«

(Krunoslav Cigoj, pjevač, i žena mu Vesna)

* *
*

MAJKA MARIJA

Zemlje i neba ona je spona.
Do vrata snova kao vojnik.
Skromno je svjetlo njenog doma,
Za lađe naše svjetionik.

Toplinom puni zimska gnijezda.
Ona je vrelo u kamenjaru.
Noćas u ležaj tvrdi pada,
A mjesto joj je na oltaru.

Takva je bila sudbina njena,
Marija Majka, Marija žena.

Nju nađe mač što mene traži.
U led i oganj za nas je išla.
Po sto je sreća dala svakom,
Kad nju je sreća zaobišla.

U teškom ratu i bez kraja,
Na pustom tlu gdje nemaš smjera,
Jedini put je svemu dala
Njezina ljubav, njezina vjera.

Takva je bila sudbina njena,
Marija Majka, Marija žena.

Ona kroz veći pako prođe,
Ali pred nebo stade čista,
A samo je obična Majka puka,
Tvoja i moja posve ista.

Slaba su za nju sva iskušenja:
Život od jada i od gorčina.
Videć je takvu i Bog je htio:
Neka mu ona rodi Sina.

Takva je bila sudbina njena,
Marija Majka, Marija žena.

(Arsen Dedić, pjesnik, skladatelj i pjevač)

x x
x

»Mlađi svijet bio je krenuo jednim sasvim neodređenim putom. Mislim da se sada mlađi svijet vraća crkvi. Iz dva razloga: prvi je razlog veliki osjećaj tradicije koji je u čovjeku naprosto negdje unutra i koji se sada pojavljuje; a druga je stvar što ja osobno, promatrajući razvitak događaja u crkvenim krugovima i teološkom gibanju, vidim da je Crkva učinila veliki zaokret, koji je istina,

dugo pripreman. Smatram da se Crkva sada isto toliko približava ljudima, koliko se ljudi približuju Crkvi. Ja bih to ovako rekao: Crkva ne pruža više čovjeku toliko nade, ali mu pruža daleko veću utjehu.

... Nisam sasvim isključen iz problema Crkve. Ja sam vrlo često kum na krštenju, posebno po novom obredu krštenja, svećenik objašnjava nešto prisutnima. Pokušava objasniti nešto o Bogu, vjeri, Crkvi... Ukoliko se nađe spretan svećenik, on to na fin i jasan način u tome i uspjeva. Konkretno sam zapazio, da se danas manje inzistira na formalnom dolaženju u crkvu, a mnogo više da čovjek svoj osobni život oblikuje odgajajući se u vjeri i Bogu. Jasno je da se Crkva kroz povijest sve više oslobađa balasta okova. Religije su prije kršćanstva bile sastavljene sve od simbola i idola, svojim su okovima čovjeka sputavale. Crkva postaje sve slobodnija u materijalnom i duhovnom smislu.«

(Zvonko Spišić, pjesnik, skladatelj i pjevač)

8 8
8

»U djetinjstvu sam religiozno odgajan. Moja baka Ana bila je pobožna. Ucijepila nam je moralnu svijest i osnovna moralna načela: da čovjek ne čini drugome ono što ne želi da drugi njemu učini; da čovjek živi i raste na uspjesima svoga rada, da poštuje drugoga i njegov rad. To su moralne pre-

dodžbe u nama po odgoju koji smo primili, pa tako odgajamo i svoju djecu... Uostalom, i našu djecu još uvijek odgajaju bake.«

(Julije Njikoš, melografon staroga slavonskoga glazbenog blaga)

KNJIŽEVNOST

»Sve ostaje kao prije. Isti pisaći stroj, ista žena, isti stan, isti telefonski broj. Dakako, zahvalan sam švedskom žiriju, ali nadasve zahvaljujem Bogu za svaku ideju, svaku riječ i svaki dan koji mi poklanja.«

(Isaac Bashevis Singer, dobitnik Nobelove nagrade za književnost 1978.)

* *
*

»Kako mi je lako živjeti s Tobom, Gospodine! Kako mi je lako vjerovati u Tebe! Kada mi u nedoumici staje pamet ili zataji um moj, kada najpametniji ljudi ne vide dalje od današnje večeri, i ne znaju što treba uraditi sutra - Ti mi šalješ mirno pouzdanje da postojiš, i da ćeš se Ti pobrinuti da ne budu zatvoreni svi putovi dobra.

Na vrhuncu slave zemaljske, s čuđenjem se osvrćem na taj put, koji nikada ne bih mogao sam pronaći, zadivljujući put preko beznađa - ovamo odakle sam ja uspio poslati čovječanstvu - odsjaj Tvojih zraka. I koliko još bude potrebno da ih odrazim, Ti ćeš mi dati. A što ne stignem, znači, namijenio si to drugima.«

— — —

»U većem dijelu naprednog svijeta kršćanstvo je doživjelo proces razvodnjavanja, a u nekim slučajevima čak i okamenjenja. Ljudi su na Zapadu većim dijelom izgubili smisao za dimenzije života i svoje bîti. Te će dimenzije i tu bît, nadam se, u Katoličkoj Crkvi obnoviti novi papa, koji dolazi iz duhovno čvrste Poljske, koji je sam iskusio pokušaj razaranja vjere u svojoj domovini. I mi se Rusi, zajedno s katolicima istočne Evrope, duboko radujemo zbog ovog izbora. Vjerujemo da će to pridonijeti učavršćenju naše zajedničke kršćanske vjere u cijelom svijetu: samo ta vjera danas može spasiti kršćanstvo.«

— — —

»Nikakva druga živa duhovna snaga, osim kršćanske, ne može na sebe preuzeti i dati duhovno ozdravljenje svijeta.«

— — —

»Previše se zahtijeva od mene da se pokorim tom poniženju«, rekao je Solženjicin onima koji su htjeli da se Bog piše malim slovom.

(Aleksandar Solženjicin, dobitnik Nobelove nagrade za književnost 1970.)

x x
x

»Ne, život nije istrgnuto sukno, kako se čini oku našem kratka vida. U Bogu je svršetak misli koja nam se gubi u očajan beskraj. Ne nosi nas vjetar kao lišće i ova gorka sreća da se leti nije smisao i svrha samoj sebi. Mi nismo atomi prašine, koja se u oblacima ljeti diže na drumovima, nego sićušni dijelovi beskonačnog mozaika, kome ja ne mogu ni naslutiti smisao, oblik ni veličinu, ali u kome sam, evo, našao svoje mjesto i stojim pobožno kao u hramu.«

— — —

»Tako se teško živi, tako se kratko živi, pa još dobra polovica toga teškog i kratkog života prođe nam u mržnji i nesporazumima. Oh ugasite mržnju! Ljudi su nam potrebni i nikako se, nikako ne može živjeti bez opraštanja. Svi su mi ljudi i te kako potrebni. Svi, od one starice koja me je

primila na ruke kada sam došao na svijet, pa do onog nepoznatog prolaznika koji će, kad me budu nosili na neko groblje neki ljudi, skinuti kapu i prekrstiti se i zaželjeti mi vječni mir i laku zemlju...

Živite i borite se kako najbolje umijete, molite se Bogu i volite svu prirodu, ali najviše ljubavi, pažnje i saučešća ostavite za ljude, ubogu svoju braću, čiji je život nestalni pramen svijetla između dvije beskonačnosti. Volite ljude, često im pomažite i uvijek ih požalite jer su nam svi ljudi potrebni...«

— — —

»Ja čovjek nestalna srca, koji živim bez mira i radosti: gorak život o tuđem kruhu, nemirne prošlosti, pune lutanja, nesnalaženja i stradanja, nestalne teške sadašnjosti i mračne budućnosti, šiban strastima, potresan događajima i mučen od ljudi, oboren i gažen na ulazu u život, pogrižen grijehom i borbom protiv grijeha - ja žudim svom dušom i molim noćas Boga život vedar i tih, da se ne kidam u sebi i ne lomim svijetom.«

— — —

»Bog izbija kao svjetlo iz svake stvari stvorene i svakog života koji se miče. Osamljen kamen na žalu ima aureolu njegova daha i oblijeva ga jutrom i večerom kao ljubičasti fluid, sjaj sunca koje se ne vidi. On je kao toplina u dahu svega što živi. On je gluh za sate koji izbijaju i cijepaju vrijeme na komadiće, i On je slijep za dan i noć i za sve promjene vremena. On je kao miran sjaj i velika tišina u kojoj se čuje glas koji Ga niječe. On tako dobro šuti da se već pomišlja da Ga nema. A on mirno srce svih atoma.«

(Ivo Andrić, nobelovac, 1961.)

»U ovom času, koji se činio posljednjim časom moga života, želio sam kao nikada prije govoriti s Bogom, veličati ono što sam vidio, obuhvatiti to i fiksirati. Gospode, šaptao sam, zahvaljujem Ti što si prosuo ovakve guste boje, što si stvorio život i smrt ovakvima kakvi jesu, jer Tvoj je govor veličanstvenost i glazba. Zahvaljujem Ti što si me učinio umjetnikom, što je umjetnost Tvoja škola, što si me čitav život pripremao za ovu moć, i radovao sam se i plakao od sreće.«

**(Iz zbirke Pasternaka,
nobelovca za književnost 1958.,
»Pisma prijateljima iz Gruzije«)**

x x
x

»Nisam religiozan«, reče. »Ali izmolit ću deset Očenaša i deset Zdravomarija, ako ulovim ovu ribu, i obećajem da ću hodočastiti k Djevici od Cobre. Obećajem, eto!«

Počeo je automatski moliti. Ponekad je bio toliko umoran, da se nije mogao sjetiti molitve, a onda je riječi tako brzo izgovorio, kako su mu mehanički dolazile na usta. Zdravomarije su lakše od Očenaša, pomisli starac.

»Zdravo Marijo, milosti puna, Gospodin s Tobom. Blagoslovljena Ti među ženama i blagosovljen plod utrobe Tvoje Isus. Sveta Marijo, Majko Božja, moli za nas grješnike sada i na čas smrti naše Amen.« Zatim doda: »Blažena Djevice, moli za smrt ove ribe! Iako je tako krasna!«

Nakon molitve osjećao se mnogo bolje, ali je patio kao i ranije, a možda i još više. Nagnuo se na drvo pramca i počeo mehanički micati prstima lijeve ruke.

Sunce je sada pripeklo, premda je puhao blag povjetarac.«

(Ernest Hemingway, suvremeni američki književnik i nobelovac za književnost 1954. u svom djelu »Starac i more«)

* *
*

»Ja sam u noći i tražim da jasno vidim«

(Albert Camus, fran. romanopisac, nobelovac 1957.)

8 8
8

»Jer je Isus Krist Bog, koji nas je stvorio, vjerujem da je osnovao Crkvu kakva je ljudima potrebna. Što mi je Bog dao po svojoj Crkvi teško je to izreći riječima. Sam je rekao, da daje mir, ali to nije mir, kao što ga pruža svijet. To je mir druge vrste. Možemo ga usporediti s mirom, koji kraljuje u dubinama oceana. Na nj ne utječe bura ili lijepo vrijeme oceanske površine.«

(Sigrid Undest, nobelovka za književnost)

* *
*

»Kad budem umirao, tješit će me misao da moje knjige neće povećavati strahovitu množinu tame, sumnje i pokvarenosti koje rastaču čovječanstvo, nego će čitalac u njima naći poticaja, vjere, radosti i nade... Put k Bogu jest put radosti!«

(Paul Claudel, franc. pjesnik)

»Najbolje u mom djelu, što mu daje naglasak i potresenost, to sve dolazi od moje vjere. Čak i to sve dugujem Isusu Kristu. To je radost i mir njegove prisutnosti, to je, - jao - bila tjeskoba zbog njegove odsutnosti. To je bilo stanje grijeha i to je stanje milosti što ostvariše dan i noć u malom svijetu koji sam stvorio, to su tmine prožete zrakama svjetla.«

— — —

»Da nisam upoznao Krista, Bog bi za mene bio prazna, besmislena riječ. Bez jedne sasvim posebne milosti beskonačno Biće bilo bi mi nerazumljivo, nepojmljivo. Bog filozofa i znanstvenika ne bi u mome moralnom životu zauzimao nikakvo mjesto. Trebalo je da se Bog baci u čovječanstvo i da u određenom trenutku povijesti, na određenom mjestu zemaljskog globusa jedno ljudsko biće od mesa i krvi izgovori neke riječi, izvrši neke čine, pa da se bacim na koljena. Da Krist nije rekao: Oče naš..., nikada ja ne bih sam od sebe došao do toga osjećaja sinovstva, nikada mi se ne bi taj zaziv uzdigao iz srca na usne. Vjerujem u ono samo što dotičem, samo što vidim, i zato vjerujem u Krista.

Svi napori da se u njemu usredotoči smisao čovjekova života zadovoljavaju mojoj najdubljoj težnji...

Kad ne bih vjerovao u riječi određenog čovjeka, rođena za vladavine Augusta i razapeta pod Tiberijem, kad bi cijela Crkva počivala na jednoj tlapnji ili na laži njezine dogme - njezina hierarhija, njezina disciplina, njezina liturgija, sve bi to za mene izgubilo svaku ljepotu: njezina ljepota jest sjaj istinitoga. Da Isus Krist nije stvarna osoba, ja u katedralama ne bih osjećao drugo do golemu prazninu...

Već devetnaest stoljeća, od pokoljenja do pokoljenja, najbolji dio čovječanstva dragovoljno se

pribija na križ i ostaje na njemu, nikakve ga poruke ne mogu sklonuti da siđe. Nikakva tumačenja sa stanovišta moralnog, estetskog ili socijalnog reda neće me sklonuti da prihvatim to razapinjanje tolikih stvorenja, ako Isus iz Nazareta nije bio Krist, Božji Sin, ako nije postojao.

(Francois Mauriac, dobitnik Nobelove nagrade za književnost 1952.)

* *
*

»Böll je jedan od najuspješnijih njemačkih prozaista u svojoj generaciji. Sad već uživa međunarodni glas. Od samog početka držan je progresistom, ali je ujedno aktivan i praktičan katolik. Izrazima svoga zahvalnog udivljenja pridružujem želju, da bi snage koje su ga nadahnjivale bile sposobne da ga zaštite od neugodnosti što mu ih pribavlja njegovo držanje. Ako postoji itko tko za to ima pravo onda je to Heinrich Böll.«

(Theodor Wiesengrund Adorno o njemačkom Nobelovcu za književnost 1972. Heinrichu Böllu)

§ §
§

— Zašto ste napisali Knjigu »Korijeni«?

»Zato što ne propovijeda samo povijest jedne obitelji, moje obitelji, već predstavlja povijest milijuna američkih crnaca afričkog podrijetla. Želio bih, zahvaljujući mojoj knjizi, da se osjete ponosni što su crnci i da bi se uvijek sjećali one universalne istine: Svi mi potječemo od istog Stvoritelja!«

(Alex Haley, autor knjige »Korijeni«)

»U očima svete Obitelji niste manje vrijedni od magarca i vola. Vi ste naročiti moji zaštitnici i svih onih koji kasno dolaze. Svih koji se probijaju do vjere kroz nesigurno; koji lutaju kroz razne znanosti i špekulacije; svih koji su iz lažne udvornosti postali ortaci grijeha. Zbog ljubavi Onoga koji nije odbio vaših čudnih darova molite uvijek za intelektualce, za zamršene duše, za osjetljive, da ne budu zaboravljeni kod prijestolja Božjega, gdje jednostavni imaju mjesto.«

(Evelyn Waugh, veliki engleski romanopisac)

* *
*

»Neka naš život bude jednostavan u vanjštini, a bogat po unutrašnjoj vrijednosti.«

(Rabindranath Tagore, indijski pjesnik)

§ §
§

»Biti katolik znači pristajati uz Crkvu onakvu kakva jest, skupa s njezinom tragikom.«

(Romano Guardini, njemački teolog i književnik)

x x
x

»Krist me je mučio od moga djetinjstva. Nekim umjetničkim djelom htio sam se osloboditi te muke. Napisao sam o Kristu lirskih pjesama, zatim jednu tragediju, ali ta me djela nisu olakšala. Ponovno sam se prihvatio tog predmeta u svojoj epopeji

»Odisejada«, gdje sam Kristu posvetio čitav jedan ciklus, ali me ni to nije oslobodilo. Zatim sam napisao roman »Posljednja napast«, koji je čitav posvećen Kristovu životu. U svojoj najnovijoj knjizi »Ponovno raspeti Krist«, taj božanski lik kruži oko mojih osoba i prožima dušu heroja.«

(Nikos Kazantzakis, grčki romanopisac i pjesnik)

§ § §

»Ali mi te, Isuse, posljednji čekamo. Čekat ćemo te svaki dan, iako nismo dostojni. I sva će ljubav, što je budemo mogli istisnuti iz svojih opuštenih srdaca, biti ljubav prema Tebi, Raspeti, koji si bio mučen radi nas i sada nas mučiš silom svoje neodoljive ljubavi.«

(Giovanni Papini, »Povijest Kristova«)

x x x

ZVIJEZDO MORA

»O kućo zlatna, o Zvijezdo morska,
O Kulo bjelokosti,
Ostani nad burnim morem našim,
Ti Majko od milosti!
Izmori rat nas, vihor nas skrši,
Slični smo zgaženoj travi.
Sini nad morem naših oluja,
Ti Majko od ljubavi!«

(Vladimir Nazor hrvatski pjesnik)

»U mom romanu »Derviš i smrt« prisutna je vidljiva iskrenost. Razlog zanimanja za moj roman jest oblast zanemarene duševnosti koja ljude našega vremena interesira. Ja mislim da treba rješavati mnoge važne stvari: ekonomske, društvene političke... No, ne sređujemo vrlo osjetljivu stranu: dušu. Vrlo se malo o njoj brinemo... Čovjek mora odgovoriti na bezbroj pitanja koja srce njegovo postavlja: što sam prema drugom čovjeku? što sam prema sebi? što sam prema smrti koja dolazi? Ja neću reći, je li važnije pitanje hoću li ja sa svojim djetetom imati što jesti, ili pitanje smrti. Odgovarajući na prvo pitanje, a ostavljajući drugo po strani, ostavljamo manjkava čovjeka.«

(Meša Selimović, istaknuti romanopisac)

§ § §

U spomen-knjizi franjevačkog samostana u Hvaru, 31. svibnja 1934. Vladimir Nazor je zapisao:

»Oče gvardijane hoću. Al, dajte da vrtlar budem.
I da po selu kruh prosim, i metem vam dvor.
Ispred vrata vaših razderati svoje ću pređe.
Pa da vam dođem kao novorođeni; sam
Bez tih sanja što na me navališe i sveđ me drže,
Bez tih misli što dar knjiga su, učenja plod.
Ali vi nećete takvog, i nigdje da odbacim breme
Što na hrbat ga moj naprti ljuta kob.

Ljubomir Maraković (1887—1959.) na istoj strani napisa pjesniku odgovor:

Pjesniče, što te priječi, da trh svoj odbaciš i da
Pođeš, gdje vječna ti sja Istina, Život i put.
Nije to kraja ljepota, ni čar samostanskih zidova
Za Njim, što vječna je Ljubav, što sunce i ostale zvjezde
Kreće i čiji je duh svakog čovjeka kob.«

POSLJEDNJA POMAST

Što sada trebam, vi ćete mi dati.
U krevet leć ću što se u njemu rodih.
Svoj časak smrtni ja ću dočekati
Na žalu s kojeg jednom i odbrodih.
I hoću da tu jadnu put mi — što je
Krštena bila vodom iz bunara
Otoka našeg — u čas smrti moje
Pomaže ulje maslinika stara.

(Vladimir Nazor, hrvatski pjesnik)

§ §
§

O, Bože, žeže tvoja riječ
i tijesno joj je u grlu
i željna je da zavapi.

Ta besjeda je lomača
I dužan sam je viknuti
Ili će glavnjom planuti.

(Tin Ujević, hrvatski pjesnik)

8 8
8

... Per naturam suam, homo semper religiosus! Po svojoj naravi, čovjek je uvijek religiozan - kaže filozof. Čovjek je uvijek vjernik, samo može vjerovati u najrazličitije. Jednome je ljubav bog, drugome je Bog ljubav, treći vjeruje u novac, četvrti u elektricitet itd. A mi koji smo kao djeca primili kršćanski, katolički odgoj (i zatim se godine i godine bavili evropskom i našom tradicijom, koje su stoljeća i stoljeća natapane i oblikovane kršćanstvom), možemo li ikada biti posve bez toga? Ne vrijedi li i za nas dosjetka semel catholicus, semper catholicus (jednom katolik, uvijek katolik). Osobno sam opazio - promatrajući osobito književnike - da oni koji su jednom bili katolici, ostaju to i dalje, pa makar i s negativnim predznakom...

Napokon, kao što se indijska književnost ne može shvatiti bez budizma, ne može ni evropska bez kršćanstva. A kad se već čovjek time bavi, potpada i pod smisao pučke izreke: Ne može se o medu raditi, a prste ne lizati, samo valja paziti na med kao i na prste... (prvo, jer prvog uvijek nije, a drugo, da čovjek ne ostane bez drugog tj. - bez prsta)...

(Tomislav Ladan, književnik)

8 8
8

»... Htio sam mu ispričati o svojim posjetima Tinu u Vinogradskoj bolnici za posljednjih dvadesetak dana njegova života. Kad sam Tinu za vrijeme svoga drugoga posjeta onako u razgovoru spomenuo kako smo svi grješni, najednom će Tin: »Ali ja nisam nikome sgriješio, pa ni Bogu!« - »Sve vam Tin mogu vjerovati, ali to nikako ne mogu, da ni Bogu niste nikada sgriješili. - »Ne,« odgovori Tin s titanske svoje visine, »ja nisam nikome dužan, pa ni Bogu!« - Vjerujem da nikome ne, ali Bogu da. Dobro, ako je to tako onda ste vi ne samo naš najveći živući pjesnik, nego i najsvetiji što je ikada postojao.«

Tina sam posjetio pet-šest puta. Svaki put su mi vrata bila otvorena, a to je bilo navečer između devet i deset sati. Ni vratar, niti tko drugi, nije me pitao ni kuda ni kome idem.

Tin je svaki put bio blaži. Posljednji put najblaži: »Velečasni, bit će sve u redu... Sutra! »Dao mi je znak rukom, kako je sve u redu i blago me pogledao. Međutim sutra je Radio-Zagreb javio da

je Tin preminuo. Gradom je pukao glas, da je Tin iste večeri, ili jednu-dvije večeri prije, zamolio nekoga svoga prijatelja, da mu u bolničkoj kapeli odsvira Chopinov »Marche Funebre«, a on ga je u koru pratio. Također se govorilo po gradu, da ga je jedan svećenik u bolnici posjećivao i providio sakramentima umirućih. Da li se to odnosilo na mene? Ako jest, onda je samo onaj prvi dio istinit, a za drugi dio Tin se, po mome mišljenju, bio dobro raspoložio. Ali, kako to biva u našoj pastoralnoj praksi ono se njegovo »sutra« još prije nego je nastalo za njega utopilo ili bolje pretvorilo u vječnost.«

(Dr. fra Ćiro Markoč,
»Moj put u Njemačku« 1969.)

* *
*

»Ali smrt nije kraj. Jer
smrti zapravo i nema
I nema kraja. Smrću je
samo obasjana
Staza uspona od zvijezda
do zvijezda.

(Mak Dizdar, 1917. - 1971.)

§ §
§

»Kultura, poezija, ljepota, filozofija, sve bi to bilo besmisleno, kad ne bi uvirale u nešto neprolazno, kad se pomoću njih ne bi gradio neki vječni princip . . .

Najvolila bih odgajati djecu na tri principa: Sparta, kršćanstvo, socijalizam. Sparta bi bila baza, koju bi onda ta druga komponenta, kršćanstvo, oplemenila, oduhovila, a socijalizam - to bi bio onaj cilj zbog kojeg se dijete spartanski odgaja, ulijeva se u njega kršćanska zasada, da može živjeti u zajednici . . .«

(Vesna Parun, pjesnikinja)

x x
x

»Svijet danas živi griješno. Dižemo ruku na materinstvo, pravednost i čistoću bez koje se ne može živjeti osobito u svijetu strojeva. Strojevi su roboti koji će nas uništiti, ako ne budemo živjeli čisto. Kad su se nečiste stvari dešavale u biblijsko doba, Gospod je slao kišu na Sodomu i Gomoru . . .

Ne mogu podnijeti da se od »Ave Maria« pravi tvist; s tom molitvom na usnama naši su preci stvarali velika djela . . .«

(Leonid Maksimović Leonov,
suvremeni ruski pisac)

8 8
8

»To je bio doživljaj (dolazak u Fatimu) koji me se veoma dojmio. Ne, ne mogu praviti usporedbe s velikim sovjetskim mitinzima na Crvenom Trgu . . . Moram o tome mnogo razmišljati prije nego o tome uzmognem govoriti . . .

. . . Ja vjerujem u Boga. Moj Bog je istina!

. . . Ti kapucini (u njihovu samostanu je čitao pjesme), najviše su me željeli slušati. Bio je izvanredan čas kad su neki od njih, slušajući moje pjesme o antisemitizmu, počeli plakati. Kapucini su divni ljudi . . .«

(Evgenij Jevtušenko,
suvremeni ruski pjesnik)

U čas sumnje, ili kad tuga
jadom srce para,
tiho usna molitvicu
čudnu izgovara.

Oj, blaga silo žive riječi
iz sazvučja tvog
božanski, sveti čari struje
do dna srca mog.

Ko breme s duše sumnja shodi,
nesta bol i mrak,
i vjerujem i tiho plačem
i duh je vedar, lak . . .

(Mihail Jurjevič Ljermontov, ruski pjesnik nazvan »ruski Byron.«)

§ § §

»Mržnja je kratka
a ljubav bekrajna.«

(Gabriella Mistral nobelovka za književnost 1945.)

x x x

DOBITNICI NOBELOVE NAGRADE ZA KNJIŽEVNOST (1901 — 1979)

1901. Sully Prudhomme (Francuska)
1902. Theodor Mommsen (Njemačka)
1903. Bjornsterne Björnson (Norveška)
1904. Fréderic Mistral (Francuska)
i Jose Echegaray y Eizaguirre (Španjolska)
1905. Henryk Sienkiewich (Poljska)

1906. Giosue Carducci (Italija)
1907. Rudyard Kipling (Engleska)
1908. Rudolf Eucken (Njemačka)
1909. Selma Lagerlöf (Švedska)
1910. Paul Heyse (Njemačka)
1911. Maurice Maeterlinck (Belgija)
1912. Gerhart Hauptmann (Njemačka)
1913. Rabindranath Tagore (Indija)
1914. —
1915. Romain Rolland (Francuska)
1916. Verner von Heidenstam (Švedska)
1917. Karl Gjellerup i Henrik Pontoppidan (Danska)
1918. —
1919. Carl Spitteler (Švicarska)
1920. Knut Hamsun (Norveška)
1921. Anatole France (Francuska)
1922. Jacinto Benavente (Španjolska)
1923. William B. Yeats (Irska)
1924. Wladyslav S. Reymont (Poljska)
1925. George Bernard Shaw (Engleska)
1926. Grazia Deledda (Italija)
1927. Henri Bergson (Francuska)
1928. Sigrid Undest (Norveška)
1929. Thomas Mann (Njemačka)
1930. Sinclair Lewis (SAD)
1931. Erik Axel Karlfeld (Švedska)
1932. John Galsworthy (Engleska)
1933. Ivan A. Bunjin (Rusija)
1934. Luigi Pirandello (Italija)
1935. —
1936. Eugene O'Neill (SAD)
1937. Roger Martin du Gard (Francuska)
1938. Pearl Buck (SAD)
1939. Frans E. Sillanpää (Finska)
1940. —
1941. —
1942. —
1943. —

1944. Johannes V. Jensen (Danska)
1945. Gabriela Mistral (Čile)
1946. Hermann Hesse (Švicarska)
1947. André Gide (Francuska)
1948. Thomas S. Eliot (Engleska)
1949. William Faulkner (SAD)
1950. Bertrand Russel (Engleska)
1951. Per Lagerkvist (Švedska)
1952. Francois Mauriac (Francuska)
1953. Winston Churchill (Engleska)
1954. Ernest Hemingway (SAD)
1955. Halldór Laxness (Island)
1956. Juan Ramón Jiménez (Španjolska)
1957. Albert Camus (Francuska)
1958. Boris Pasternak (SSSR)
1959. Salvatore Quasimodo (Italija)
1960. Saint-John Perse (Francuska)
1961. Ivo Andrić (Jugoslavija)
1962. John Steinbeck (SAD)
1963. Giorgos Seferis (Grčka)
1964. Jean-Paul Sartre (Francuska)
1965. Mihail Šolohov (SSSR)
1966. Samuel Josef Agnon (Izrael)
i Nelly Sachs (Švedska)
1967. Miguel Angel Astruias (Gvatemala)
1968. Yasunari Kawabata (Japan)
1969. Samuel Beckett (Francuska)
1970. Aleksandar Solženjicin (SSSR)
1971. Pablo Neruda (Čile)
1972. Heinrich Böll (Njemačka)
1973. Patrick White (Australija)
1974. Eyvind Johnson (Švedska)
i Harry Martinson (Švedska)
1975. Eugenio Montale (Italija)
1976. Saul Bellow (SAD)
1977. Vicente Aleixandre (Španjolska)
1978. Isaac Bashevis Singer (SAD)
1979.

FILM I KAZALIŠTE

»Uvijek sam išao, osim posljednjih godina bolesti, na doček ‚Tate Božića' (Papa Noël) s djecom i unucima... Volio sam Božić, božićne pjesme, božićne darove...«

(Charli Chaplin, svjetski glumac)

§ §
§

»Ivan Pavao II. veliki je papa, Poljak, pravi je heroj, pravi čovjek. To je čovjek koji se zna boriti i krasno mu pristaje srebrena zvijezda Gospodinova. I kada vidim takav tip ljudi, osjećam potrebu da mu doviknem: »Pričekaj, prijatelju, evo i mene da se borim s Tobom!«

(John Wajn, amer. protogonista ratnih i vestern filmova)

§ §
§

Poznati američki filmski glumac Gary Cooper bio je dobar s piscem Hemingwayom. Godine 1958. pohodio ga je u njegovoj vili u Idaho-gorju. Gary je u razgovoru rekao Hemingwayu da je nakon više godina razmišljanja konačno prešao u Katoličku crkvu da razveseli svoju ženu i kćerku. Upitao je slavnoga pisca što misli on o njegovu koraku, jer Gary nije bio na čistu da li je učinio dobro. Hemingway mu na to odvrati da mu ne zna odgovoriti, jer je on sam tako bijedan katolik, koji je potpuno zaboravio na svoje vjerske dužnosti, ali da misli da će »sve dobro svršiti.« Pisac Hotchner, koji opisuje ovaj događaj u svojoj knjizi pod naslovom »Pàpa Hemingway«, pripovijeda zatim o posljednjem posjetu Hemingwaya Cooperu,

koji je bolovao od raka. Kad je glumcu malo popustila bol, ispružio je ruku, uzeo sa stola Raspelo i stavio ga kraj sebe na jastuk.

»Papa Hemingway«, rekao je bolesnik ozbiljnim glasom, »molim vas da nešto učinite mjesto mene. Ne smijete to nikako zaboraviti!«

»Néću!«

Cooper je opet uzeo u ruke Raspelo i s naprezanjem nastavio: »Sjećate li se kako sam vas nekoć pitao jesam li dobro učinio kad sam stupio u Crkvu. Pàpa Hemingway, kad ja budem umirao i ne budem više mogao govoriti, recite mu«, rekao je pokazajući na Raspelo, »da mi je sada jasno da je to bilo najbolje što sam ikada u životu učinio. Hoćete li učiniti mjesto mene?«

»Svakako, dragi Coop,« odgovori Hemingway uzbuđeno. Deset dana kasnije Cooper je bio mrtav.

(Gary Cooper, američki glumac)

x x
x

»Moji filmovi služe gledaocu da se ispuca od agresivnosti, da se oslobodi od straha pred nasiljem, da se oporavi od nepovjerenja, koje rađa tolike nepravde i nasilja. Ja mrzim nasilje. Služio sam se snagom, ali u športu. Moji su filmovi kao crtići: nasilje je karikirano, demitizirano, izrugano, bez mrtvih, bez ranjenih, bez krvi... Vjerujem u Boga mnogo više nego bi se moglo misliti. Smatram da čovjek ne može živjeti bez vjere. Bez vjere život nema smisla i bio bi vrlo suhoparan, bez nade.«

(Bud Spencer-Carlo Pedersoli, tal. filmski glumac)

»Ne mogu baš precizno odgovoriti da li sam katolički umjetnik. To je teško pitanje. Pripadam katoličkoj obitelji i moj je odgoj bio strogo vjerski. Osim toga, moja se žena obratila na katolicizam prije našega vjenčanja. Ne smatram da bi se moglo reći kako sam katolički umjetnik, ali je moguće da moj odgoj - to je jako važna stvar u životu čovjeka - a i moj nagon proviruju iz mojega rada... premda sam s te točke gledišta koji put znao biti nemaran...

(Alfred Hitchcock,
englesko-američki filmski redatelj)

x x
x

»Papa Ivan XXIII. bio je najljepši događaj moga života. Kada je papa Ivan umro, plakao sam kao da mi je otac umro. Ja sam se nadao živjeti u vrijeme jednoga velikoga čovjeka. Mnogo sam patio: Viktor Hugo bio je mrtav, nije više bilo Manzzonija, Leopardija, Verdija, Wagnera. U jednom času sam rekao: ali živ je papa Ivan, pravi svetac, otac! Ne znam što je on. Bit će da je i Krist, bit će ono što je, ali postoji.«

(Mario Soldati, socijalista,
talijanski književnik i
filmski režiser)

8 8
8

»Ja sam kršćanin u duši... Glasam za Kristovu metodu popravljanja svijeta... Vjera u Krista i međusobno pomaganje jedini je izlaz iz situacije kad više niste sigurni ni na cesti usred dana...

Samo pripovijedanje o vjeri bez praktičnog dokaza bilo bi aristokratsko gledanje i doživljavanje vjere. Ako ne živimo po nekim načelima iz naše vjere, onda mi stvarno ne vjerujemo. Nije na primjer, post petkom izmišljen zbog toga jer svaki dan nije zdravo jesti meso, ili zbog nekih perverzija. Čovjek se treba i u svojoj vjeri znati kontrolirati, kao što nas život tjera da se nesvjesno moramo sputavati...

Treba čvrsto vjerovati u Boga, jer se ništa zemaljsko ne može usporediti s njegovom moći. On je snaga i nada u našem i u svakom vremenu.«

(Martin Scorsese, vodeći američki
filmski redatelj)

8 8
8

»Za mene je Krist najveća osoba koja je ikada stupila na ovu zemlju. Kad bi ljudi ostvarili samo dijelak onoga što je Krist pokazao primjerom, mir bi bio osiguran i nacije ne bi vodile rat. Ma koliko znanost napredovala, bitne vrednote, unutarnju istinu, znanost ne može dostići, jer nema mjerila kojim bi se mjerila ljubav, mržnja ili jednostavnost.«

(Thor Heyrdal, istraživač i
moreplovac)

§ §
§

»Želio bih da svi ljudi razumiju Isusovo Evanđelje!

(Roberto Rosselini,
talijanski filmski režiser)

8 8
8

»Neki su mi suradnici javili da je Karol Wojtyla izabran za papu. Nisam vjerovao. Učinilo mi se nemogućim da je ova zemlja (Poljska), ovaj moj narod, dao čovjeka obdarena tolikim kvalitetama

srca i uma da su i stranci to morali priznati. Možda smo se potcijenili i pomirili s osjećajem malenosti i provincijalizma . . .«

(Andrzej Wajda, veliki poljski filmski redatelj)

x x
x

»Nakon Verine smrti (tako se zvala prva žena) osjetio sam da filozofija apsurda (Camus i Sartre) vode u slijepu ulicu. Potražio sam istinu u drugim knjigama: Huxley, Platon. Ukopanu jeku svoje vjere pronašao sam jedino u Simoni Weil, u njenom načinu ljubavi prema bližnjemu preko Krista i Krista preko bližnjega, u njenom teološkom tumačenju zla i boli. Otkrio sam da vjera nije nešto nestvarno, nego stvarnost koju treba proživjeti. Pošavši od običnih razumskih teškoća došao sam do molitve. Riječi nisu više imale važnosti.«

(Henri Georges Clouzot, francuski režiser)

8 8
8

»Bio sam jako pažljiv na satovima vjeronauka. Zanimale su me prispodobe iz Staroga i Novoga Zavjeta. Volio sam ih prepričavati. Lako sam ih pamtio.

. . . Svećenik bi morao biti jako suzdržana osoba, koja zna što smije. Mora biti racionalan, pravedan . . .

x x
x

. . . Krist je pravi revolucionar na polju misli i djela. ‚Ljubi bližnjega svoga' - to znači bratstvo i to je za mene često bila osnovna premisa. Šteta što se nije znalo oživotvoriti tu njegovu misao.«

Zvonimir Rogoz, hrvatski glumac)

LIKOVNA UMJETNOST

ZAZOVIMO

Gospode, Ti koji si izvan vremena i prostora, širi od vasione i viši od nebesa, čije ime kroz bilijune godina svjetovi i ljudi mucaju, tepaju, sriču, natucaju, a još ga ne izgovoriše, koji raj i pakao nosiš u dva pretinca na kopčama svoga svemirskog plašta.

Ti strašni, Ti dobri, Ti neumoljivi, Ti nesredivi, Ti čija je volja nepromjenjiva kad sve mijenjaš, a ljubav nepresušiva kad sve ostaje, Ti koji pretvaraš život u smrt, a smrt u život, Ti koji nad svime bdiješ i sve razumiš po svojoj nedokučivoj volji, vidiš i ovu malu točkicu zemlje koju mi nazivamo majkom svojom. Ona nas hrani, a jedno od Tvojih bezbrojnih srdaca grije nju i nas. Na ovu usku čest zemlje koju si nam odredio, doveo je naše smrtne oce pred osam stotina godina njihov smrtni pastir Zvonimir, da stvore odluku za koju mišljaše da će Ti ugoditi. Ali kako će smrtni pogoditi volju Besmrtnoga!

Do pola dana povrh naših gora, što ono malo polja okružuju, dizahu se golemi providni stupovi. To bijahu Tvoji anđeli, čija se velika krila pružahu na velikom plavom sagu ispod Tvoga trona i oni šaptahu: »Hozana Besmrtnome!«

Od pola dana njihova se krila pretvoriše u tmurne, teške oblake, a stupovi u plamene demonske jezike. Žrtvom je pao bijedni pastir koji iskaže žrtvu za milost Tvoju. Ti si ga, Gospode, ostavio, da ne bude ostavljen. Ti si ga pustio da pogine, da bi navijeke živio! Promijenio je svijetom u vjeri i za vjeru, to Ti, Gospode, znadeš, - pa ipak mu demoni hram razrušiše, stado rasturiše. Valjda radi grijeha kojeg ili neposluha danom zavjetu? I kada demoni sa svojim kolima i razornim alatom

pređoše preko svetišta pastira naših i sve razrušiše, Ti opet posla svoje anđele u obliku vihora - da zastru temelje svetišta, pokriju učekane grobove otaca naših, da bi se opet poslije okajanja grijeha pojavili rasturnoj zastrašenoj djeci djece svoje.

Naša zemlja je sačuvala uspomene naše, a naša Gospa lozu našu.

ZAHVALIMO

NOJ - nepresušnom vrelu, čiji tok sve suše i potresi ne prekinuše.

NJOJ - stablu jakome, koga sve bure ne isčupaše, svi požari ne izgoriše, koje zla kob kroz vjekove po njoj prosu.

NJOJ - čije žile ne uginuše, čiji sokovi ne presaknuše.

NJOJ - njedru i utrobi komu Gospod klicu našega života povjeri.

NJOJ - koja niti našega života sačuva od svih kosa, noževa i nožica.

NJOJ - neka je za sve i na sve vjekove hvala i ljubav naša.

NJOJ - iz čijeg krila sunce ugledasmo i Gospoda osjetismo, neka je prvo mjesto do trona Njegova.

NJOJ - koju Tvorac za pomagačicu odabra u skrbi oko roda našega.

NJOJ - koju Gospod tako čudno, ispod svoga trona postavi neka j eova skromna kućica koju joj podigosmo da i dalje bdije nad svetištem otaca naših u slavu Gospoda, a za mir i spas roda našega.

POMOLIMO SE

Sa ovoga i sa svih mjesta, gdje našega roda ima, molimo se Duhu, Pravde istine, ljubavi i mudrosti. Njemu, jedinom Bogu našemu, neka služi duša i srce naše. Njega jedinog držimo za Kralja, Gospodara i Oca našega! Molimo Gospoda da nam dade vjeru, jer tko vjeruje u Njega taj je sa Njime a tko je sa njime taj je nepobjediv. Budimo stalni uz Njega pa ćemo biti stalni i u sebi. S Gospodom ćemo pobjediti sve zlo u sebi i oko sebe, održat ćemo se i sve nevolje pobjediti, sve što bi porušeno obnovit ćemo i mnogo ćemo veće i ljepše sagraditi.

NE POSUMNJAJMO

Nikada, jer oni koji sumnjaju ne vide Boga, ne vide Duh od zemaljskih bogova, pravu sliku od prividne, pravi život od prolaznoga, pravu istinu od utvara. Oni će se srušiti u prašinu za koju su i živjeli.

Duh će pobijediti kao što sunce pobjeđuje maglu i mrak. Istina će otjerati laž kao što vjetrovi rastjeruju dim koji se digne nad zgarištem.

To njihove oči neće vidjeti, jer će sagorjeti u plamenu i razići se u pepelu i prašini za koju i življeše.

Ti zidari tvornica i kotlovnica misle da se ljudske duše mogu mijesiti nasiljem i nepravdom kao što se mijesi prah zemljin pomiješan s vodom. Nepravda i bogatstvo su i smrt ljudima. S kim te dvije sile zavladaju, on je u rastvaranju kao lešina koju je smrt svojom nevidljivom kosom pokosila. Demon oči njihove zatvara pred istinom. Ne stidimo se siromaštva i oskudnog tla svoga, ni skromne kuće svoje. Jer vidimo li kako vrana uzdiže

nijezdo svoje po krepkim hrastovima, svraka na onosnim jablanima, a ševa na zemlji među iznilim strukovima pšenice, slavuj svoje vješto sarije duboko u grmu ispod neke duboke žile, soko pet svoje negdje u visokoj goloj litici? I diže li e svraka ikada visoko pod nebo kao ševa? Zapjeva vrana kao slavuj i vidje li itko da je ijedna od jih pobjedila sokola.

Dajmo izražaja od duše svoje, sanja svojih i olitve svoje! Jer vidjeste li kako cvijet rasipa iris, bio u pitaru, u vrtu, ili na pustoj gori. U sen Gospod šalje lahore da im sitna sjemena aznese i zasadi, da ih razmoži i o proljeću ukrasi epreglednu bašču svoju.

Nijedna pravedna želja neće ostati pusta, nijeda čista molitva neuslišana! Što ne vide djedovi, idjet će unuci, obećano kraljevstvo u kojem neće ovjek čovjeku biti vuk, nego će biti brat bratu, eće biti potčinjen čovjek čovjeku, nego pravdi jubavi i istini.«

(Poruka Ivana Meštrovića, prilikom posvete Zvonimirove Crkve u Biskupiji kod Knina 18. rujna 1938. god.)

8 8
8

»Naša djela na zemlji nisu drugo neto otisci rila naše duše, koja iako nisu vjekovječna, ipak u otisci Besmrtnoga Boga.«

(Ivan Meštrović)

§ §
§

»Čini mi se da je Biblija najveći izvor poezije svih vremena. Ona daje veliku snagu osjećajima.«

(Marc Chagal, fran. slikar)

»Nitko ne može zanijekati da čovjek svojim smiješnim vladanjem i glupostima pripada zemlji ali što bi čovjek bio bez Boga?

... Za mene je smrt novo rođenje. Pripravljam se na to svojom voljom, načinom života, opterećujući se sve više ljubavlju.«

(Giani Esposito, talijanski slikar kipar)

8 8
8

»... Mnogo se toga lijepoga nosi iz djetinjstva, pa tako mnogi ponesu i svoje vjerovanje. Mali je broj slikara odolio iskušenju da ne naslika nešto s tom tematikom. Svi se preko nje žele dokazivati. Mi živimo kao kršćani. Volimo i doživljujemo kršćanstvo. Svi smo pod utjecajem religije, jer što se nauči u mladim danima, to i ostane. Skoro su svi ljudi religiozni. Divan je prizor ulazak i atmosfera u crkvi. Sve je, i ljudi i glazba, veličanstveno. Osjećamo se nekako veliki i jaki.

... U nešto se mora vjerovati, jer smo inače nemirni. Bog nam vjerojatno svima pomaže. Na svoj način, naravno. Eto, ja mislim da je dobro da svi slikari ne slikaju na isti način, jer bi bilo dosadno. Moramo nadvladati zlo koje nas stalno okružuje.

... Imam jako puno ideja, ali mi nedostaje mjesta. Stakla su mi premalena. Htio bih mnoge teme razraditi na jednom velikom prostoru, kao što je crkveni zid ...«

(Mijo Kovačić, umjetnik-naivac)

»Biblija je bila jedina knjiga mojega djetinjstva ... Svi mi živimo u nadi da će nam biti bolje jednoga dana ili jedne noći. Ili vječne noći ...«

(Ivan Rabuzin, hrvatski naivac)

x x
x

»Otišao si sa svijeta tako nečujno kako si i živio. Radio si mnogo i nesebično. Zadužio si Crkvu i narod, a sa svijeta odlaziš kao siromah ...«

(Dr. Markov na grobu graditelja Podhorskog)

8 8
8

»Mislim da je sveukupno moje slikarstvo odraz mojega životnoga stava.

Sve što proživljavam događa se u Božjoj ruci.

Dio smo kulture koja je utemeljena na kršćanstvu, na ideji Mesije iz Nazareta. Evropa, kao kontinent, kao stari svijet kojem se danas dolaze pokloniti mnogi s istoka i zapada, ona upravo Mesiji zahvaljuje svoje kulturno poslanstvo.

Na svakom koraku diljem staroga svijeta susrest ćemo ili katedralu ili seosko groblje s križem koji kriju u sebi umjetničko djelo svetog zanosa i čiste ljubavi, neutažive čežnje za ljepšim prekogrobnim životom. Umjetnička djela religioznog karaktera i duha koja privlače i zanose predstavljaju prozore u nadsvijet i vječni život ...

»... Religiozna slika predstavlja moju molitvu, moju sumnju, moju patnju i očajanje, nadu i zahvalu. Moje su slike put duše. U mračnoj noći duše mi nailazimo na čiste izvore svijetla. To su moje slike. Ali naš strah pred novim djelom gotovo je

sličan Getsemanskom strahu i užasnoj osamljenosti one strašne noći kada su apostoli tako samoživo zaspali.«

(Josip Botteri, slikar)

* *
*

Dragi Ivo!

Bio si protiv parada i paradnih govora, a ipak dopusti mi, tužni zbore, da se s par riječi oprostim od prijatelja-umjetnika čijoj smo se stvaralačkoj snazi divili.

Pred petnaestak godina susreli smo se, gospar Ivo, u tvom zagrebačkom »ateljeu«. Okružen slikama, bojama, kistovima, stajao si zbijen u svome nemiru, ali živih, poput žeravice očiju.

Odmah smo se razumjeli. Splitu-Hrvatskoj bio je potreban tvoj likovno-religiozni izraz, tvoja prkosna ustrajnost i upornost, ali još više tvoja vjera u Krista... I tako je nastao Krist-Patnik štovatelj u šarenilu hrvatskih nošnja i plavetnilu neba. To je bio početak suvremenoga religiozno-likovnog izraza kod nas.

Ti si bio početak! Hvala ti!

Htio si i uspio prebaciti svoj osjećaj za boje, ugrabljene od žarkoga dubrovačkog sunca što otsijeva na starim mirima, u nemiru Straduna i na plavom moruna prozore »Pjesme brata sunca« ovdje kod franjevaca na Kaptolu, na stakla u starome gradu Zrinjskih-Čakovcu, na sivilo Sarajeva, kao i na mozaicima u Brusju ili šumovitom Kreševu...

Ali-tvoja djela više su od igrarija boja. Ona su poruka, u koju si tvrdoglavo vjerovao, da nad našim sumnjama, zraku zasićenom borbama lebdi Krist-satkan u boli, s ljubavlju u srcu jer, kao na vitrauxima u Sarajevu, iza svega stoji Uskrsnuće obasjano vječno svijetlim bojama pobjede. Tvoj Krist, skrajno nemiran i rastrgan, ulijeva kroz patnju optimizamnama svima toliko potreban. Mnogo si radio, mnogo dao...

Tvoj rad te ne samo veselio nego i iscrpio. Nemila bolest to je iskoristila i pozvala te u posljednji boj pri radu oko kod nas najvećeg vitrauxa sv. Josipa, zagovornika mirne smrti - za Split, koji nije još ni postavljen, ali će on vjernicima kazivati tvoju posljednju poruku.

Susreli smo se pred kratko vrijeme na Rebru. Bio si zgrčen od boli oko koje nisu bile slike, nego samo ubitačna bijela boja i na njoj žarke oči... One su ti samo ostale jer si rasuo sav svoj bogodani stvaralački dar duž naše domovine - djela ljepote i nutarnje snage crpljene na iskonskoj vjeri pradjedova.
Dobar si boj bio, trku završio i Krist-Vječno Sunce već ti je nagrada.

Hvala ti za tvoja djela! Ona će u potomcima svjedočiti o tebi, o tvom duboko produhovljenom umjetničkom liku, o neumornom radu za Boga, Hrvatsku i čovjeka.

Zbogom i doviđenja u vječnosti.

(Oproštajni govor fra Josipa Solde, nod grobom slikara Ive Dulčića)

HRVATSKI UMJETNICI U VATIKANSKOJ GALERIJI SUVREMENE RELIGIOZNE UMJETNOSTI

1. **Ivan Meštrović:**
   Pietà, Krist i Samaritanka, Madona s djetetom.
2. **Zlatko Šulentić:**
   Govor na gori.
3. **Emanuel Vidović:**
   Gotički Krist iz trogirske katedrale.
4. **Franjo Kršinić:**
   Raspelo.
5. **Ivo Dulčić:**
   Bijeg u Egipat, Emaus.
6. **Đuro Pulitika:**
   Raspelo.
7. **Ivan Lacković-Croata:**
   Raspeće na raskršću, Laudamus Jesus.
8. **Ivan Većenaj:**
   Raspeće, Pavlovo obraćanje.
9. **Mijo Kovačić:**
   Molitva (Ručak) u polju.
10. **Ivan Rabuzin:**
    Mistična ruža.
11. **Jozo Kljaković:**
    Skidanje s križa.

N. B! Jedanaest hrvatskih umjetnika ušlo je u ovu Galeriju suvremene religiozne umjetnosti u Vatikanu. Oni će pričati milijunima o veličini umjetničkog genija hrvatskog naroda i o njihovoj vjeri, posebno kod onih ljudi dlijetla, platna i boja.

PRIRODNE ZNANOSTI

Pakistanski fizičar, nobelovac za 1979. godinu, inače musliman, Abdus - Selam, kad je saznao vijest odmah je pošao u najbližnju džamiju da se zahvali velikom Alahu: »Najprije Njemu treba reći hvala!«

(Abdus - Selam, dobitnik Nobelove nagrade za fiziku 1979. god.)

8 8
8

»Kad se prepiru ljudi koji znaju malo o nauci i oni koji znaju malo o religiji, mogao bi tkogod pomisliti da se tu radi o sukobu nauke i vjere, dok se radi u stvari o sukobu dviju vrsta neznanja.

Religija i znanost u mojoj analizi su srodne sile koje podižu čovječanstvo u visine. Obje su usko povezane.«

(R. A. Millikan, amer. nobelovac za fiziku)

x x
x

»Teolozi čuvaju istinu, dublju od znanstvene istine, na kojoj počiva naše atomsko doba.«

(C. F. Weizsäcker, suvremeni njemački fizičar)

* *
*

»Sastavni elementi života nisu neprestano ljudsko djelo, nego najfinije remek-djelo, izvedeno prema principima Božje kvantne mehanike.«

(E. Schrödinger, nobelovac, tvorac valne mehanike)

x
x x

»Osjećaj misterija najljepša je i najdublja emocija koju možemo okusiti. Tu je sjeme svake umjetnosti i svake prave znanosti. Kome je ovo osjećanje tajne nepoznato, tko više ne zna zastati zapanjen i pun poštovanja, taj je već kao mrtav, njegove oči kao da su se već ugasile. Osjećaj misterija, makar popraćen i strahom, nalazi svoj izvor u religiji. U srži svake religije nalazi se spoznaja i osjećaj da ono što se nikada ne može sasvim shvatiti zaista postoji i da se očituje najvišom mudrošću i blistavom ljepotom, dok ga naše slabe sposobnosti mogu shvatiti samo u najprimitivnijim izrazima. U tom smislu je sam čovjek duboko religiozan. Zadovoljavam se time da prihvaćam misterij vječnog života, da spoznajem i naslućujem čudesnu arhitekturu postojećeg svijeta, da ponizno nastojim shvatiti barem sićušni dio razuma koji se očituje u prirodi. . .«

— — —

»Da bi se odgovorilo na pitanje, koji je smisao ljudskog života, neophodno je biti religiozan... Tko smatra svoj opstanak i opstanak drugih ljudi sasvim besmislenim, taj nije samo nesretnik, nego je i naprosto nesposoban za život. . .«

— — —

»Znanost bez religije jest hroma - religija bez znanosti jest slijepa.«

— — —

Prigovor, koji se o meni širi da sam ateist, osnovan je na velikoj zabludi. Tko je to iz mojih znanstvenih teorija čitao, sigurno ih je krivo shvatio. On me je potpuno krivo razumio i čini lošu uslugu, ako nešto sasvim obratno širi o mojemu stavu prema religiji.

Ja vjerujem u osobnoga Boga i mogu reći dobrom savješću da nikada u svom životu nisam pristajao ni uz koji ateistički nazor. Već kao mladi student otklonio sam znanstveno stanovište osamdesetih godina i smatram Darwinovu, Haekelovu i Huxleyevu evolucionističku nauku zastarjelom.

Moramo misliti, da razvoj napreduje ne samo u tehnici nego i u znanosti, a prije svega na prirodoznanstvenom području. O mnogim zastupnicima ove znanosti može se reći: Oni se u tome slažu, da vjera i znanost ne stoje međusobno u neprijateljskom stavu.

Što se mene samoga tiče, o tome sam čvrsto uvjeren da bi se čovječanstvo bez vjere nalazilo još danas u barbarskom stanju. Sav život odvijao bi se u neiskazano primitivnim prilikama, ne bi bilo sigurnosti ni za život, ni vlasništvo, a borba svih protiv sviju, što je stalni čovječji nagon - to je moje duboko uvjerenje - bila bi još strašnija nego danas.

Religija je pomogla napretku čovječanstva na svim područjima.«

(Albert Einstein, nobelovac, tvorac teorije relativiteta)

8 8
8

»Religija i prirodne znanosti se ne isključuju, nego se upotpunjuju i uvjetuju. Religiji je Bog na početku, prirodnim znanostima na kraju svoga umovanja.«

(Max Planck, nobelovac, njemački fizičar, osnivač kvantne teorije)

x
x x

»Svijet traži Uzrok koji nema uzroka. Svijet ukazuje na nadsvijet, na Biće koje prirodoslovci ne mogu svojim aparatima izmjeriti. Oni to ne mogu jer taj prvi Uzrok svijeta i svemira ne spada u osjetni svijet, nego je izvan i iznad njega. To Biće je Bog.«

(Heinrich Vogt, njemački fizičar)

DA LI ZNATE

— da je JUAN GARCIA MONDENO glasoviti toreador ostavio arenu i pošao u dominikanski red.

— da kanadsku hokejašku momčad vodi pater DAVID BAUER, svećenik.

— da je veliki kazališni i filmski glumac TOTÒ puno volio sv. Antu Padovanskog i stalno držao do uzglavlja jedan medaljon s njegovim likom.

— da je najbolji igrač ragbija u Australiji kat. svećenik JOHN COTES.

— da je FAUSTO GARDINI, peterostruki prvak Italije u tenisu hodočastio pješice na zavjet Majci Božjoj.

— da je GASTANE NENCINI, zvijezda talijanskog biciklizma odnio svoju »žutu majicu« i zlatnu medaljicu Majci Božjoj u Loretto.

— da je veliki trkač PIERINO BAFFI odgovorio novinarima koji su ga pitali što je radio na trkaćoj stazi, na koju je došao mnogo prije od ostalih: »Ne sjećam se, koliko sam izmolio krunica!«.

— da je kardinal ENRICO DANTE (+1963) bio veliki navijač »Rome« i pionir avijacije prije svjetskog rata.

— da je nekadašnja talijanska prvakinja u mačevanju NATALINA SANQUINETTI stupila u samostan.

— da »kralj nogometa« PELE nosi medeljicu o vratu i poljubi je prije svake utakmice.

— da nogometaši »BARCELONE« redovno čine duhovne vježbe.

— da je bivši svjetski prvak u teškoj kategoriji PATERSON prešao na katoličku vjeru.

— da se papa IVAN PAVAO II. prije nego je postao Petrovim nasljednikom aktivno bavio športom, posebno skijanjem.

— da se bečki kardinal KÖNIG unatoč svojim poodmaklim godinama bavi skijanjem. U njegovoj se dijecezi održavaju i tečajevi skijanja za redovnice.

— da engleski glumac ROBERT POWELL, poslije snimanja Zeffirellijeva filma »Krist iz Nazareta« u kojem je igrao ulogu Gospodina, nije ostao ravnodušan, već je izjavio da ga je tumačenje lika Isusa Krista definitivno izvuklo iz indiferentizma i oduševilo za Evanđelje.

— da BERNARD SHAW, velikan engleske literature nije bio bezvjerac, već hodočasnik prema vječnosti. Čak je pred kraj života želio stupiti u katoličku Crkvu.

— da su pobjednici biciklističkog natjecanja oko Francuske (Tour de France) i oko Italije (Giro d' Italia) GIMNONDI i ADORNI darovali Pavlu VI. trofeje svojih natjecanja žutu i crvenu majicu, a on im je za uzvrat dao medalju svoga Pontifikata.

— da je PAVAO VI. darovao nogometnu loptu i kompletnu nogometnu opremu za župu sv. Stjepana u predgrađu Rima.

— da je u 47. godini života, nakon vrhunca slave i najdubljeg očajanja, nakon dva neuspjela braka i pokušaja samoubojstva »holivudska ruža« SUZAN HAYWARD stupila u Katoličku Crkvu.

— da je PAVAO JAVAOR, **glumac, koji je svojom** glumom stekao veliku slavu u Mađarskoj rekao svećeniku koji mu je prvi pružio Bibliju: »Ne mogu prestati promatrati Krista iz Evanđelja. Moje je uvjerenje da jedino život po Kristu može spasiti taj zastranjeni svijet. Prihvaćam patnje sve svoje teške bolesti za svoje grijehe i zablude i za onu moju braću koji niječu Boga«.

— da je književnik, ateista, JEAN PAUL SARTRE, napisao i božićni igrokaz pod naslovom: »Rođenje Isusa Krista«. Taj igrokaz leži i sada u ladici jednog župnika blizu Nizze. U logoru gdje ga je napisao on je igrao Baltazara, kako kleči kao Crni kralj pred jaslicama i donosi simbolične darove.

— da je čuveni japanski slikar FOUJITA, veliki prijatelj Picassa i Modiglianija pred smrt prešao na katolizam i zaželio da se pokopa u katoličkoj kapeli u Reimsu, koju je sam dekorirao.

— da su LOUIS ARMSTRONG i LIONEL HAMPTON dobri vjernici. Oba imaju žene katolkinje. Hampton je katolik i svake nedjelje ide na sv. Misu.

— da je JURAJ KADLEC, bivši šampion čehoslovačkog nogometa postao svećenik. Na poleđini mladomisničke sličice je napisao: »Nakon 15 godina mučnog probijanja, kroz tolike zapreke koje su dolazile od mene samoga i od drugih stigao sam na Tvoje brdo, da budem razapet zajedno s Tobom, Raspeta Ljubavi.«

— da su četiri argentinska nogometna reprezentativca: PASSARELLA, LUPUE, OLGNIN i VILLA izvršila zavjet da će hodočastiti u argentinsko zavjetno svetište Gospe Lujanske ako Argentina osvoji svjetsko prvenstvo. Zavjet su izvršili odmah nakon pobjede.

— da su najveći njemački dirigenti: JOSEPH KEILBERTH i FURT WÄNGLER ljudi koji su duboko vjerovali.

— da je popularni češki pjevač i kompozitor JIRŽIJ SUCHY izjavio da je vjeran katolik i da bi istupio iz Crkve, kad bi bio katolik samo po matici.

— da je PAVAO VI. primio nogometnu momčad iz Genove i tom prilikom rekao »da se sportske vrline ne mogu improvizirati«.

—da je veliki glumac HUMBERTO ALMAZAN, Meksikanac, ostavio glumu i postao svećenik.

— da je uz BELU BARTOKA najveći mađarski skladatelj ZOLTAN KODALY stekao najveću popularnost u Evropi po »Psalmus hungaricus« i »Te Deum« kojeg je komponirao kao umjetnički izraz zahvalnosti Bogu za svršetak Drugoga svjetskog rata.

— da je veliki talijanski kipar EMILIO GRECO rekao za Ivana XXIII.: »Njegova dobrota nije bila sazdana od nježnosti, nego od ljudskosti i milosrđa.«

— da je poznati talijanski nogometni reprezentativac FRANCESCO ROCCA iskonski pobožan i skroman. On je svoju uspješnu karijeru počeo velikim hodočašćem (pješice) od rimskog aerodroma Fiumicino do svetišta »Divino Amore«, udaljenog preko trideset kilometara.

— da je VLADIMIR NAZOR rekao fra Augustinu Marušiću, tadašnjem gvardijanu Sumartina: »Najsretniji bih bio kad bih mogao svoje stare dane s Vama provesti u ovom Kačićevom samostanu.«

— da su najvećem hrvatskom kiparu IVANU MEŠTROVIĆU bile posljednje riječi: »Bože, Bože moj!«.

— da je CASIUS CLEY, najveći bokser današnjice veliki vjernik, pače vjerski fanatik.

— da je slavni tenor MARIO DEL MONACO poslije preživljene prometne nesreće obećao pjevati neke kompozicije za vrijeme večernje sv. Mise u crkvi del Carmine. Zavjet je ispunio.

— da je kapetan njemačke reprezentacije BERNARD DIETZ član županijskog vijeća župe sv. Lamberta u svom rodnom mjestu Walstddu. On je izvanredan nogometaš, ali i uzoran vjernik i aktivni pastoralac.

S A D R Ž A J

Od istog pisca:

1. **Sv. Nikola Putnik.** Život sv Nikole s trodnevnicom, Misom, pjesmama, večernjom . . . Cijena 20 din.

2. **Neretvanski zaštitnici.** Život 16-orice svetaca Crkve koji se posebno slave u Neretvanskoj krajini. Cijena 20. din.

3. **Hodočašće u Czestochowu.** Uspomene i doživljaji na putvanjima po Mađarskoj, Čehoslovačkoj, Poljskoj i Austriji. Posebni osvrt na Gospino svetište u Czestochowi. Cijena 20 din.

4. **Junaci ranog kršćanstva.** Život svetaca-mučenika u prvim stoljećima kršćanstva do 313. god. Cijena 20 din.

5. **Suvremeni Samartinci.** Život i rad poslijeratnih kršćanskih velikana na karitativnom polju. Cijena 20 din.

6. **Širitelji vesele vijesti.** Život i rad velikih misionara od početka Crkve do danas. Cijena 20 din.

7. **Nadgrobni natpisi.** Izbor nadgrobnih natpisa s mislima o smrti i uskrsnuću. Cijena 20 din.

8. **Majčini domovi.** Gospina svetišta među Hrvatima. Cijena 40 din.

9. **Nada Uskrsnuća.** Govori i homilije prilikom sprovoda, te misli o smrti i uskrsnuću kršćanina. Cijena 40 din.

10. **Glasovi Predvodnika.** Suvremeni političari o Bogu, vjeri, Kristu, kršćanstvu, molitvi, papi, misijama . . . . Cijena 50. din.

437-78